

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Zuzana Pytelová

**Vliv americké zahraniční politiky na
Kambodžu v letech 1969 - 1975**

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Zuzana Pytelová**

Vedoucí práce: **PhDr. Jan Bečka, PhD.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

PYTELOVÁ, Zuzana. *Vliv americké zahraniční politiky na Kambodžu v letech 1969 - 1975*. Praha, 2014. 49 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Bečka, PhD.

Abstrakt

Tato bakalářská práce analyzuje kroky americké zahraniční politiky v letech 1969 až 1975 a zaměřuje se převážně na prezidentského období Richarda Nixona. Práce nejprve vytyčuje charakteristické rysy americké zahraniční politiky v kontextu studené války a stručně mapuje situaci v Kambodži i USA před nástupem Nixona do úřadu. Další části jsou již podrobnou analýzou Nixonových rozhodnutí, které byly mnohdy utajovány i před Kongresem a americkou veřejností. Blíže se zaměřím na dopady operace Menu, která vietnamskou válku do Kambodže územně rozšířila. Následná pětiletá podpora proamerického, avšak velice slabého režimu Lon Nola byla možná pouze s významnou materiální i hospodářskou pomocí a neméně tak podporou vzdušnou, kterou zajišťovaly bombardéry B-52. Po uzavření Pařížských dohod bylo americkým představitelům jasné, že dlouhodobě fungující Lon Nolova vláda je nedostižným snem. Komunističtí Rudí Khmerové získávali s počáteční podporou vietnamských komunistů a čínské pomoci na síle od počátku 70. let 20. století. Po zákazu amerického Kongresu v roce 1973 týkajícího se bombardování Kambodže projeví naplno svou představu marxistické revoluce. V roce 1975 dobyli hlavní kambodžské město Phnompenh a americké zahraniční politice byla uštědřena do té doby bezprecedentní porážka, která byla o několik dní později ještě dokonána dobytím Saigonu. V závěru práce shrnu relevantní body související s hypotézou ohledně vlivu USA na vývoj Kambodže ve zkoumaném období a zodpovím si výzkumnou otázku, do jaké míry se zahraniční politika USA v letech 1969 - 1975 podílela na nástupu Rudých Khmerů v roce 1975.

Abstract

This thesis analyzes the actions of American foreign policy in the years 1969 - 1975 and focuses mainly on the presidency of Richard Nixon. First, the thesis outlines the characteristics of American foreign policy in the context of the Cold War and briefly maps the situation in Cambodia and the US before Nixon's inauguration. Other parts are providing detailed analysis of Nixon decisions, often secret before the US Congress and the American public. Thesis reflects the impacts of operation Menu that helped to expand Vietnam War into Cambodia. Next five years America supported very weak Lon Nol's regime which was only possible with significant material and economic aid as well as air support represented by B-52 bombers. After signing the Paris Peace Accords US officials were clear that the long-term Lon Nol's government is an unachievable dream. After the ban of the US Congress concerning the bombing of Cambodia in 1973, the communist Khmer Rouge fully expressed their idea of Marxist revolution. They were gaining their power since early 70s with support of the Vietnamese Communists and Chinese. In 1975 Khmer Rouge conquered the main city Phnom Penh and American foreign policy was given an unprecedented defeat, a few days later highlighted with the fall of Saigon. In conclusion, I will summarize the relevant points related to my hypothesis on US influence on Cambodia in the period studied and I will answer the research question, to which extent US foreign policy in the years 1969 - 1975 contributed to the rise of the Khmer Rouge in 1975.

Klíčová slova

USA – Kambodža - Henry Kissinger - Richard Nixon - Rudí Khmerové - Pol Pot - Lon Nol - americká zahraniční politika - vietnamská válka

Keywords

USA – Cambodia - Henry Kissinger - Richard Nixon - Khmer Rouge - Pol Pot - Lon Nol - american foreign policy - Vietnam war

Rozsah práce: 71 076 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 13. prosince 2014

Zuzana Pytelová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala inspirativnímu vedoucímu práce PhDr. Janu Bečkovi, PhD. za jeho podnětné rady.

Projekt bakalářské práce

Jméno: Zuzana Pytelová

E-mail: zuzana.pytelova@seznam.cz

Semestr: LS 2014

Akademický rok: 2013/2014

Název práce: Vliv americké zahraniční politiky na Kambodžu v letech 1969 - 1975

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok): ZS 2014/2015

Vedoucí bakalářského semináře: Doc. PhDr. Jiří Vykoukal, CSc.

Vedoucí práce (není povinné): PhDr. Jan Bečka, Ph.D.

Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):

Vietnamská válka by se dala označit za do té doby největší americký vojenský neúspěch. Kambodža se stala jakýmsi prostředkem ve snaze válku vyhrát. Americká zahraniční politika významně ovlivnila kambodžské obyvatelstvo zejména v období administrativy Richarda Nixona a to především prostřednictvím masivního bombardování. USA se rozhodly podporovat slabý proamerický režim, který byl nakonec poražen komunistickými Rudými Khmery. Práce se bude zabývat právě kroky USA v kontextu vietnamské války v Kambodži.

Předpokládaný cíl (5 řádek):

Práce si klade za cíl vytyčit zahraničně-politické kroky, které USA v Kambodži ve zkoumaném období provedly. Blíže se zaměřím na rozhodnutí prezidenta Nixona a jeho nejužšího spolupracovníka Henryho Kissingera. Práce se rovněž pokusí vystihnout míru amerického vlivu na vývoj této země, která navzdory veškeré vojenské, materiální i finanční pomoci ve finále padla do rukou Rudých Khmerů. Snahou je celou situaci zasadit do hlubšího a širšího měřítka prezentovaného studenou válkou a vietnamským konfliktem.

Základní charakteristika tématu (10 řádek):

V průběhu pět let trvajícího působení Nixona v úřadu amerického prezidenta zažila zahraniční politika země mnoho bezprecedentních situací. Informace o operacích prováděných v Kambodži byly přístupné jen nejbližšímu okruhu spolupracovníků a Kongres i americká veřejnost se o nich dozvěděli až se značným časovým odstupem. Kambodži po získání nezávislosti na Francii vládl Sihanuk, který se po téměř dvě desetiletí snažil zachovat v zemi neutralitu a uchránit ji před vtažením do vietnamské války. Vietnamští komunisté si však na hranicích s Kambodžou začali tvořit svá útočiště, což nezůstalo bez reakce Američanů. Operací Menu započalo americké bombardování, které vtáhlo zemi do vietnamské války a pomohlo rozšíření komunistů po většině území. Rok po Nixonově nástupu byl

v Kambodži proveden vojenský převrat a do čela země byla dosazena proamerická Lon Nolova vláda. Režim byl však slabý, zkorumpovaný a především neschopný bránit se proti komunistickému odboji, který postupně obsadil celou zemi, aby v roce 1975 Rudí Khmerové dobyli i hlavní město Phnompenh.

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

Úvod - metodologie, rozbor literatury, stanovení hypotézy a výzkumné otázky 1. kapitola - ideologické souvislosti americké zahraniční politiky ve vietnamské válce, politická situace v Kambodži a USA před nástupem Nixona, pozadí Rudých Khmerů 2. kapitola - první kroky Nixona, operace Menu, Madman Theory, vietnamizace, Nixonova doktrína, nahrazení kambodžského prince Sihanuka proamerickým Lon Nolem ve vojenském převratu 3. kapitola - omezená invaze, bombardování, vzestup Rudých Khmerů, pařížská mírová jednání, role amerického Kongresu, Nixonova rezignace a nástup Geralda Forda, dobytí Phnompenhu 4. kapitola - vytyčení relevantních bodů souvisejících s vlivem USA na Kambodžu v letech 1969 - 1975 Závěr - zhodnocení hypotézy i odpovědi na výzkumnou otázku

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Kaiser David, American Tragedy, Kennedy, Johnson, and the Origins of the Vietnam War (The Belknap press of Harvard university press: Cambridge, 2000)

Kissinger Henry, Ending the Vietnam War (Simon&Schuster: New York, 2003) Kissinger Henry, Umění diplomacie (Praha: Prostor, 1999)

Dallek Robert, Nixon and Kissinger: Partners in Power, (New York: HarperCollins Publishers, 2007)

Nožina Miroslav, Dějiny Kambodže (Nakladatelství Lidové noviny: Praha, 2007)

Gaddis Lewis John, Strategies of Containment: A Critical Appraisal of American National Security Policy during the Cold War (New York: Oxford university press, 2005)

Shawcross William, Sideshow: Kissinger, Nixon and the Destruction of Cambodia (Simon&Schuster: New York, 1979)

Nixon Richard, The Real War (New York: Warner Books, 1980)

Tully John, A short history of Cambodia: From empire to survival (Allen&Unwin: Crows Nest, 2005)

Short Philip, Pol Pot: Dějiny zlého snu (Brno: BB/art, 2005)

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM.....	3
PROHLÁŠENÍ.....	5
PODĚKOVÁNÍ.....	6
OBSAH	9
1. ÚVOD.....	10
1.1 METODOLOGIE A ROZBOR LITERATURY.....	11
2. VÝCHOZÍ STATUS QUO	12
2.1 IDEOLOGICKÉ SOUVISLOSTI AMERICKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY VE VIETNAMSKÉ VÁLCE.....	13
2.2 POLITICKÁ SITUACE V USA PŘED NÁSTUPEM NIXONA V KONTEXTU VIETNAMSKÉ VÁLKY	14
2.3 RUDÍ KHMEROVÉ, KAMBODŽA A VZTAHY S USA PŘED ROKEM 1969	18
2.3.1 <i>Pozadí Rudých Khmerů a Pola Pota.....</i>	<i>20</i>
3. OD NÁSTUPU NIXONA PO PÁD SIHANUKA.....	21
3.1 OPERACE MENU	22
3.1.1 <i>Počátky operace.....</i>	<i>22</i>
3.1.2 <i>Madman Theory a vietnamizace .....</i>	<i>23</i>
3.2 POSLEDNÍ MĚSÍCE VLÁDY SIHANUKA	25
3.2.1 <i>Coup d'état.....</i>	<i>26</i>
4. SLIBNÉ ZAČÁTKY A NEBLAHÝ KONEC – USA A LON NOL	28
4.1 OD NÁSTUPU LON NOLA DO PAŘÍŽSKÝCH JEDNÁNÍ	28
4.1.1 <i>Omezená invaze.....</i>	<i>28</i>
4.1.2 <i>Bombardování, vietnamizace, Nixonova doktrína .....</i>	<i>30</i>
4.1.3 <i>Pozvolný vzestup Rudých Khmerů.....</i>	<i>32</i>
4.2 OD PAŘÍŽSKÝCH MÍROVÝCH JEDNÁNÍ K DOBYTÍ PHNOMPENHU	33
4.2.1 <i>Pařížské dohody 1973 a jejich význam pro Kambodžu.....</i>	<i>33</i>
4.2.2 <i>Aféra Watergate, americké vystřízlivění a nový prezident .....</i>	<i>35</i>
4.2.3 <i>Dobytí Phnompenhu, nástup komunismu v Indočíně .....</i>	<i>38</i>
5. VYTÝČENÍ RELEVANTNÍCH BODŮ V SOUVISLOSTI S VLVIVEM USA NA KAMBODŽU V LETECH 1969 - 1975.....	39
6. ZÁVĚR.....	42
SUMMARY	43
POUŽITÁ LITERATURA.....	45
SEZNAM PŘÍLOH.....	48
PŘÍLOHY	49

1. Úvod

V laickém veřejném diskurzu bývá často válka ve Vietnamu spojována s největším americkým vojenským neúspěchem 20. století, který již po desítky let svou kontroverzí ovlivňuje politické i vojenské myšlení. Již samotný název Vietnamská válka vzbuzuje jistou polemiku, když následkem této války je sousední Kambodža nejvíce rozbombardovanou zemí světa. Válka mající za vznešený cíl nerozšíření komunismu, přinesla smrt stovkám tisíc civilistů i vojáků ve Vietnamu, Laosu i Kambodži. V Kambodži vtažení do války eskalovalo až k rozvratu země, který umožnil nástup komunistických Rudých Khmerů v čele s Polem Potem.

Právě vliv americké zahraniční politiky na vývoj Kambodže a míra rozsahu vlivu USA na vyústění celé situace, tedy nástup Rudých Khmerů k moci, bude hlavním tématem této bakalářské práce. O tom, že USA narušily integritu oficiálně deklarované nezávislé Kambodže, není pochyb. V práci se však hodlám zabývat analýzou situace, která zapříčinila počátek útoků, jejich následnou expanzi a radikalizaci. Neopomenu ani podíl severovietnamských komunistů či samotný dopad učiněných rozhodnutí Sihanuka a posléze Lona Nola. Časové období, které si práce vytyčuje, zahrnuje zejména administrativu Richarda Nixona, který bude spolu se svým blízkým spolupracovníkem Henry Kissingerem ústřední postavou této bakalářské práce. Necelý rok vlády a rozhodnutí učiněná za administrativy Geralda Forda již na dobytí Phnompenhu měla jen malý podíl.

Práce je mimo úvodu a závěru rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole je nejprve charakterizovaná americká zahraniční politika studené války, jež je podrobněji aplikovaná právě na případu vietnamské války. Následně pro získání potřebných ideologických souvislostí zmapuji ve stručnosti politickou situaci v USA i Kambodži před nástupem Nixona do prezidentského úřadu, stejně jako krátce vystihnu pozadí indočínského komunismu s důrazem na Rudé Khmery a formování osoby Pola Pota. Druhá kapitola podrobněji zkoumá období od nástupu Nixona až po vojenský převrat v Kambodži, neboť právě v těchto měsících došlo k významnému formování několika styčných bodů Nixonovy politiky, souhlasu s operací Menu a rozhodnutí o podpoře Lona Nola po sesazení Sihanuka. Třetí kapitola zevrubně analyzuje vztah mezi USA a proamerickým, leč slabým kambodžským režimem. Blíže rozvinu dopad pařížských mírových jednání pro Kambodžu a bude analyzováno i postupně posilující postavení

Rudých Khmerů až po jejich vítězství - dobytí Phnompenhu. Ve čtvrté kapitole shrnu veškeré nabyté poznatky, vytyčím relevantní body související s vlivem USA na Kambodžu ve zkoumaném období a zodpovím si výzkumnou otázku.

1.1 **Metodologie a rozbor literatury**

Tato práce si klade za cíl podrobně zmapovat kroky americké zahraniční politiky v Kambodži v letech 1969 - 1975 a podpořit hypotézu, že tato politika měla vliv na vývoj této země. Mým cílem není zaplňovat „bílá místa na mapě dějin“, ale prezentovat zde odlišné řešení jinak již poměrně hojně zpracovaného tématu. Sledovaná a zkoumaná fakta, vztahy a procesy budou vycházet z co nejširšího kontextu všech patřičných okolností.¹ Jako výzkumnou otázku jsem zvolila: „Do jaké míry se zahraniční politika USA v letech 1969 - 1975 podílela na nástupu Rudých Khmerů v roce 1975?“ Výzkum bude založený na detailní analýze historických událostí a souvislostí. Snahou je se na situaci dívat z amerického úhlu pohledu, nejde mi tedy primárně o rozbor vnitřní politické situace v Kambodži.

Co se týká využívaných zdrojů, tak základním omezením je postupné odkrývání skutečností, zejména týkající se tajných kroků Nixonovy administrativy. Starší zdroje se tak občas potýkají s nepřesnými a neúplnými informacemi, nutno však podotknout, že i novější zdroje často s kredibilitou určitých (zejména ústních) informací zacházejí odlišně. To stejné platí o zdrojích týkajících se působení Rudých Khmerů, kde převážná většina znalostí o jejich fungování a organizaci pochází z rozhovorů s Kambodžany či odborníky na Pol Potův režim.

V rámci zachování co největší objektivity budu využívat rozličných zdrojů, kde na pomyslném protipólu by mohly stát knihy od Henryho Kissingera *Ending the War* a Williama Shawcrosse *Kissinger, Nixon and the Destruction of Cambodia*. Právě druhá zmíněná se navzdory určitým názorovým odlišnostem stala jedním z mých nejzásadnějších informačních zdrojů ohledně amerického vlivu a jeho dopadů na vývoj Kambodže. Philip Short ve své knize *Pol Pot: Dějiny zlého snu* velmi zdařile vystihuje kambodžskou historii, na jejichž pilířích vykresluje podmínky, které pomohly vzestupu

---

¹ Hroch Miroslav a kolektiv: *Úvod do studia dějepisu* (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985)

a radikalizaci Rudých Khmerů. Mezi další cenné publikace mi sloužily knihy *Nixon a Kissinger* od Roberta Dalleka, *Nixon's Vietnam War* od Jeffrey Kimballa, *Dějiny vietnamské války* od Marca Freye či *Studená válka* od John Lewis Gaddise. Z české literatury jsem využila knihu *Dějiny Kambodže* od Miroslava Nožiny. Ve snaze zasadit celou práci do co nejširšího kontextu jsem čerpala i ze zdrojů o vietnamském konfliktu, studené válce a zapojení východního bloku.

Mimo jiné jsem využívala i zdrojů v podobě projevů Nixona, různých interview, dochované tajné komunikace mezi Nixonem a jeho nejbližšími spolupracovníky apod. Veškeré překlady v této práci jsou provedeny mou osobou. Cizí názvy jsou přepsané dle knihy Miroslava Nožiny *Dějiny Kambodže* či překladu knihy Philipa Shorta *Pol Pot: Dějiny zlého snu*.

2. Výchozí status quo

Jelikož budu analyzovat vliv americké politiky na Kambodžu v letech 1969 - 1975, považuji nejprve za nezbytné se krátce pozastavit nad základními mezníky americké zahraniční politiky ve vietnamské válce a charakterizovat politickou situaci v USA i Kambodži před zkoumaným obdobím. USA do studené války vstoupily naplněny idealismem a vírou v demokracii, kterou věřily, že díky své hospodářské a vojenské převaze prosadí ve většině světa. To trvalo až do doby administrativy prezidenta Johnsona, kdy se naplno projevila vleklost vietnamské války a mizivá vidina brzkého vítězství. V Kambodži, kde v letech 1953 - 1970 vládl princ Sihanuk, byla základní zahraniční politikou strategie jednoduše vyjádřená - a jak se brzy dozvíme, mnohem obtížněji prosaditelná - nezávislost a neutralita.

2.1 Ideologické souvislosti americké zahraniční politiky ve vietnamské válce

Rok po Orwellově prvním použití termínu studená válka, několik měsíců po Churchillově projevu o železné oponě v Evropě, za vlády Harryho S. Trumana formuloval v té době ještě nijak vysoce postavený úředník ministerstva zahraniční George F. Kennan patrně nejznámější zahraničně-politickou doktrínu studené války, tzv. doktrínu zadržování komunismu. Něco málo přes rok od konce 2. světové války tak byl vyřčen směr americké zahraniční politiky na následující desetiletí.

Podstatou doktríny zadržování bylo přesvědčení o snaze SSSR rozšiřovat socialistický blok a doktrína tak chápala jako nutnost šíření komunismu zabránit. Kennan, jak je známým faktem, věřil, že jakákoli válka není nezbytně nutná a zasazoval se o „dlouhodobé, trpělivé, ale neústupné a obezřetně zadržování expanzivních tendencí SSSR“². Kennanova původní myšlenka containmentu byla mnohem více politicko-ekonomického rázu, čímž se značně odlišovala od jejího pojetí americkou zahraniční politikou a Kennan sám se několikrát proti své vlastní teorii a jejímu pochopení vymezil, byť v dlouhodobém horizontu mu její desinterpretace zabránila v její řádné implementaci.³

V souladu s doktrínou vznikala potřeba jakékoli expanzi zabránit a to de facto v kterékoli zemi světa, i kdyby tato země neměla pro USA žádnou strategickou hodnotu. Kdyby totiž nepřikládaly nějaké zemi patřičnou důležitost, a ta by se posléze obrátila ke komunistickému směru, znamenalo by to v podstatě, že USA tento fakt tolerují, načež by hrozilo riziko, že nastane známá teorie domina. Dle teorie domina, více v americké politice rozvinuté za úřadu Eisenhowera, bylo součástí přesvědčení zahraniční politiky, že přípuštění expanze severovietnamských komunistů a pád demokratického Jižního Vietnamu do komunistické moci by zvýšil pravděpodobnost postupného rozšíření komunistů do Kambodže a Laosu, případně i do Barmy či Thajska.

---

² Gaddis Lewis John, *Studená válka* (Slovart: Praha, 2006), str. 37

³ The University of Birmingham, *George F. Kennan's Strategy of Containment: An Assessment of Kennan's Coherence and Consistency*, Bacon MJ. Leanne, 2006, <http://etheses.bham.ac.uk/789/1/baconMPhil10.pdf> (staženo 12. 12. 2014)

Doktrínu zadržování komunismu a teorii domina můžeme považovat za klíčové body americké zahraniční politiky ve vztahu ve vietnamské válce, v obou lze vidět i důvody, jež vedly prezidenty Johnsona ke vstupu do vietnamské války a Nixona k další eskalaci a především územnímu rozšíření války mimo Vietnam na území Kambodže a Laosu.

2.2 Politická situace v USA před nástupem Nixona v kontextu vietnamské války

Byť terminologicky do období vietnamské války počítáme i období prezidentského úřadu Dwighta D. Eisenhowera a Johna F. Kennedyho, USA do války vstoupily s plnou silou až za administrativy Lyndona B. Johnsona, demokratického nástupce zavražděného prezidenta Kennedyho. David Kaiser ve své knize *American tragedy: Kennedy, Johnson, and the Origins of the Vietnam War* spatřuje kořeny vietnamského konfliktu již v Eisenhowerově zahraniční politice. Arogantní přístup USA jako jaderné mocnosti vůči komunistickým zemím spolu s nátlakovou politikou k zemím neutrálním (jako například Kambodža), přispěl k zvýšení třecích míst i počtu konfliktů.⁴ Nakonec však navzdory faktu, že SSSR i USA vlastnily zbraně, které měly potenciál k vzájemnému zničení (tzv. MAD – mutually assured destruction), přišly ke stejnému poznání a to, že strach z pomyslné změny studené války na „horkou“, nakonec převýší i zásadní rozdíly, které mezi západním a východním blokem existovaly.⁵

Nástup a krátké působení Kennedyho by se dalo vystihnout jako uplatňování politiky uvolňování napětí, byť tato taktika vešla ve známost jako politika détente až o jedno desetiletí později. Kennedy se sice vymezoval proti komunismu, přesto se oprostil od jednoznačných názorů na intervenci od svého okolí (za všechny zmíním například Roberta McNamaru, ministra obrany v Kennedyho i Johnsonově vládě) a věřil, že je nutné Jižnímu Vietnamu pomoci materiálně i vojensky nikoli však v podobě zapojení amerických vojáků do přímých bojů. Jistým kompromisem nakonec bylo dramatické zvýšení amerických vojáků z 600 osob z roku 1960 na 17 500 osob v roce 1963, jednalo

---

⁴ Kaiser David, *American Tragedy: Kennedy, Johnson, and the Origins of the Vietnam War* (Cambridge: The Belknap press of Harvard university press, 2000)

⁵ Gaddis, *Studená válka*

se však především o vojenské odborníky, podpora pro letectví atd.⁶ Vystává zde hypotetická otázka, jak by se Kennedyho politika vyvíjela, kdyby na něj nebyl spáchán atentát. Je nesporným faktem, že za jeho vlády byl navýšen počet amerických specialistů v zemi, stejně jako je znám tlak, který byl vyvíjen ze strany vojenských velitelů ve Vietnamu i Kennedyho nejbližších spolupracovníků. Byť si byl Kennedy ve své zahraniční politice jistější a méně ovlivnitelný než Johnson, není možné vyloučit, že i on by ve finále americké vojáky do války ve Vietnamu v určité míře zapojil.

Johnson, který nastoupil do úřadu po atentátu na oblíbeného prezidenta, měl od začátku nelehkou roli. Ačkoli byl jeho viceprezidentem, jen málo se podílel na skutečném rozhodování a ještě méně tomu týkajícímu se zahraničních věcí. Johnson byl mnohem schopnějším a jistějším politikem na domácí scéně. I Henry Kissinger ve své knize *Ending the Vietnam War* napsal, že „když přišlo na zahraniční politiku, Johnson byl extrémně nejistý sám sebou“⁷. S odkazem na Kennedyho však po jeho nástupu do prezidentského úřadu nebylo v otázce vietnamské války s to dělat nějaké zásadní kroky. Americká veřejnost ani nepožadovala ani neočekávala, že by měl nastavenou domácí či zahraniční politiku svého předchůdce. Oba demokratičtí prezidenti navzdory všem svým odlišnostem sdíleli podobný pohled na komunismus. Byli zastánci teorie domina a považovali za nutnost pokračovat v boji proti komunismu v Severním Vietnamu, podporovat demokratický jih a usilovat o příklon k západní politice okolních zemí, byť jak v další podkapitole naváží, právě Kambodža znamenala v období Johnsonova úřadu nemalou výzvu. V čem se Kennedy a Johnson lišili, byla určitá míra konsenzu se svými podřízenými. Jak David Kaiser uvádí, Johnson na rozdíl od Kennedyho nikdy výrazně nepolemizoval s návrhy svých poradců a i díky tomu USA na rozhraní konce února a počátku března 1965 naplno letecky i pozemně odstartovaly své válečné působení ve Vietnamu.⁸ Předehrou tomu byl kontroverzi vzbuzující tzv. Tonkinský incident, který se stal prvopočátkem amerického zapojení do války proti komunistickému Severnímu Vietnamu.⁹

Pro Johnsona existovaly pouze dvě možnosti. Vyhrát válku či pokračovat ve snaze vyhrát válku. Ač se mnozí odborníci domnívají, že za jeho úřadu bylo ještě možné

---

⁶ Kaiser, *American Tragedy*

⁷ Kissinger Henry: *Ending the Vietnam War* (Simon&Schuster: New York, 2003), str. 38

⁸ Kaiser, *American Tragedy*

⁹ Incident v Tonkinském zálivu měl za následek schválení tzv. Rezoluce o Tonkinském zálivu. Ta de facto položila legální cestu pro Johnsona k zapojení se do války proti Severnímu Vietnamu.

ukončit nasazení amerických složek ve Vietnamu a pokračovat pouze v podpoře Jižního Vietnamu, americká veřejnost byla navzdory zvyšujícím se antiválečným náladám stále nakloněna snaze válku za demokracii vyhrát, nežli přiznat porážku.¹⁰ Johnsonovy snahy o vyjednávání s Hanojem se reflektovaly ve změně vyjednávací politiky a rozhodnutí o návrhu San Antonio ze září 1967.¹¹ V něm bylo nabídnuto pozastavení útočení na Severní Vietnam ve výměně za zahájení jednání. Tyto Johnsonovy snahy byly nejenže Hanojem odmítány, ale v domácí politice značně kritizovány. Je nutné si uvědomit, že severovietnamský boj za komunismus probíhal v té době již několik desetiletí a to v podobě partyzánského Vietkongu s jejich guerillovým způsobem boje a dále tradiční Vietnamské lidové armády (VLA). Johnson proti takovému způsobu boje nenacházel účinný lék ani nedisponoval schopnostmi tento konflikt posunout do vítězného či alespoň racionálně rozumného výsledku. Naneštěstí pro Kambodžu jeho vyjednávací snahy s Hanojem způsobily snížení počtu náletů na Severní Vietnam, bombardéry B-52 neměly uplatnění a to až do osudného rozhodnutí nového amerického prezidenta začít masivní ofenzivu předpokládaných útočišť vietnamských komunistů v Kambodži.

Na počátku roku 1968 navštívil Phnompenh americký velvyslanec pro Indii Chester Bowles.¹² Tento ostřílený politik a diplomat působil jako poradce pro zahraniční politiku již za prezidenta Kennedyho, aby byl později přemístěn a finálně se navrátil do funkce indického velvyslance, ve které působil i za úřadu Johnsona.¹³ Jeho hlavní misí v Kambodži bylo zdůraznit Sihanukovi, že rozpínající se komunistická útočiště na kambodžských hranicích pomáhají rozšiřování války a je nezbytné proti těmto krokům zakročit. Sihanukova politika v té době již zažila opětovný posun z jednoho ideologického tábora do druhého a nyní byla jeho největší obavou snaha Moskvy a Pekingů o jeho svržení. Charles Meyer, který byl po dlouhá léta Sihanukovým asistentem, vzpomíná: „Princ řekl Bowlesovi, že není schopen zabránit Vietnamcům z uzurpování kambodžského území, takže nemůže bránit USA, aby tam na ně neútočili... Ale nebyla tam otázka ohledně bombardérů B-52“.¹⁴ Tato diskuze, jejíž doslovný obsah není znám, hrála nadmíru významnou roli pro započetí operace Menu i pro budoucí obhajobu Nixonových a Kissingerových kroků v Kambodži. Sihanuk se po

---

¹⁰ Kissinger, *Ending the Vietnam War*

¹¹ Brown Louise, *War and Aftermath in Vietnam* (London: Routledge, 1991)

¹² Clymer Kenton, *Troubled relations. The United States and Cambodia since 1870* (De Kalb: Northern Illinois University Press, 2007)

¹³ Poprvé byl velvyslancem v Indii již v 50. letech 20. století a to v průběhu úřadu demokratického prezidenta Harryho Trumana.

¹⁴ Shawcross, *Sideshow*, str. 70

ofenzivě Tet jednoznačně vymezil směrem k USA, které ho bohatě zásobovaly informacemi o porušování kambodžsko-vietnamských hranic a rozšiřování komunistů do jeho země. Až do nástupu Nixona do prezidentského úřadu byly však americké útoky na kambodžském území minimální (neboť Johnson se takovému územnímu rozšíření války bránil).

Ofenziva Tet z roku 1968 byla jedním z klíčových momentů vietnamské války v období Johnsonova působení v úřadu.¹⁵ Snaha o obsazení a dobytí Saigonu a dalších strategických bodů v Jižním Vietnamu navzdory načasování na vietnamský Nový rok, tedy doby předpokládaného příměří, nepomohla Severovietnamcům ve vítězství a jejich ofenziva byla v řádu měsíců potlačena. I přes vojenské vítězství USA a Jižního Vietnamu měla tato událost na americkou veřejnost silný psychologický vliv.¹⁶

Ve svém projevu ze dne 31. března 1968 Johnson na nátlak velké části médií, americké veřejnosti i nespokojené politické scény vyhlásil ukončení bombardování Severního Vietnamu a započatí mírových rozhovorů. Vyzval severovietnamského prezidenta Ho Či Mina ke kladné odezvě a ke snaze o nalezení společné cesty míru. Na závěr svého projevu sdělil i neočekávané rozhodnutí o svém budoucím nekandidování na amerického prezidenta pro nadcházející volební období.¹⁷ V otázce mírových jednání zde vstupuje do hry osoba Henryho Kissingera. Je nutné si uvědomit, že před prezidentskými volbami v roce 1968 byl Henry Kissinger poradcem demokratickému Johnsonovi, neboť to byl on, kdo se podílel na vyjednávání s Hanojem. V kontextu prezidentských voleb však byl blízko Hubertu Humphreymu¹⁸ i republikánskému Nixonovi¹⁹. Těsně před volbami byla napjatá otázka Vietnamu určující pro velkou část obyvatel. Pakliže by se tehdejšímu prezidentovi Johnsonovi podařilo vyjednat na pařížských jednáních mír, s velkou pravděpodobností by tím Humphreymu volby vyhrál. Když na konci října 1968 opět vyhlásil zastavení bombardování Severního Vietnamu a mír byl takřka na dosah, Jižní Vietnam (již tak nakloněný věřit, že budoucí republikánský režim jim nabídne lepší podmínky) získal z dostupných dokumentů FBI

---

¹⁵ Frey Marc, *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu* (Praha: Paseka, 2003)

¹⁶ Frey, *Dějiny vietnamské války*

¹⁷ *President Johnson's Address to the Nation*, 31. 3. 1968, <https://www.youtube.com/watch?v=FFyhAcp2DG4> (staženo 5. 12. 2014)

¹⁸ Demokratický kandidát místo Johnsona.

¹⁹ Nejprve stál Henry Kissinger po boku Nelsona Rockefellera, jenž se snažil neúspěšně dostat na kandidátku na prezidenta za republikány. O Richardu Nixonovi dokonce Kissinger v roce 1968 prohlásil, že se do prezidentského úřadu nehodí.

z Nixonova týmu informaci „vydržte, vyhraje“. ²⁰ Bez podpory Jižního Vietnamu byla sebelepší jednání o míru mezi Severním Vietnamem a USA bezcenná. O několik dní později, 5. listopadu 1968, Nixon v těsném výsledku 43,4% ku 42,7% hlasů získal prezidentský úřad na další funkční období. ²¹ Tajné a vysoce ceněné informace zaručily prozíravému Henry Kissingerovi místo v Nixonově administrativě, kde se stal z poradce pro národní bezpečnost ministrem zahraničí a nejlivnější osobou po boku Richarda Nixona.

2.3 Rudí Khmerové, Kambodža a vztahy s USA před rokem 1969

Kontroverzní postava prince Norodoma Sihanuka se před světem poprvé naplno projevila při boji za získání kambodžské nezávislosti. Francie si jako jedna z mála posledních koloniálních mocností stále ponechávala Indočínu a využívala pomoci USA k jejímu udržení, byť míra americké pomoci to v oné době jen stěží mohla zajistit. Zájem USA na celé situaci je zřejmý, představovaný obavami z komunistických sil působících na území Vietnamu, které by v případě jejich vítězství mohly způsobit dominový efekt v Indočíně a posléze v dalších zemí jihovýchodní Asie. Ostatně kambodžský princ při svém boji za odtržení se od francouzské koloniální nadvlády nezřídka používal strach z rozšíření komunismu v rámci své zemi a do své země jako účinnou zbraň k dosažení svých cílů. ²² Sihanukovi, „otci nezávislosti“, se podařilo odtrhnout svou zemi z již hroučícího se francouzského koloniálního panství v roce 1953 ještě před Ženevskou konferencí, která se konala o rok později a definitivně osvobodila a rozdělila Indočínu na samostatné státy. ²³

Sihanukova autoritářská politika si od počátku k nelibosti obou bloků držela jasný neutrální směr. Po téměř dvě desetiletí se pragmatickému princovi takticky dařilo nenechat se jasně vymezit pro ani jednu ze světových ideologií a zároveň udržovat ucházející vztahy s oběma. Ty využíval zejména k získávání pro zemi tolik nezbytné

---

²⁰ Hitchens Christopher, *The Trial of Henry Kissinger*, (Toronto: McClelland&Stewart, 2012)

²¹ Dallek Robert, *Nixon and Kissinger – Partners in Power*, (New York: HarperCollins Publishers, 2007)

²² Nožina Miroslav, *Dějiny Kambodže* (Nakladatelství Lidové noviny: Praha, 2007)

²³ Nožina, *Dějiny Kambodže*

materiální, vojenské a ekonomické zahraniční pomoci. Čeho se naopak nejvíce obával, bylo stát se jakýmsi „mravencem pod nohama dvou slonů“²⁴.

V rámci svých obav z vítězství komunismu se USA staly hlavním „investorem“ postupně se rozvíjející Kambodže. Do jihovýchodní Asie v té době ostatně směřovala značná část americké zahraniční pomoci. Největší hrozbou zahraniční politiky uplatňované USA v Kambodži byla nevypočitatelnost rozhodnutí samotného Sihanuka, pro kterého příklon k jednomu či druhému mocenskému bloku znamenal pouze prostředek k nevtážení do války. Počátek 60. let se nesl v duchu ochlazení americko-kambodžských vztahů, které jednak souviselo s obavami Sihanuka z přílišného vlivu USA na vnitropolitické dění v Kambodži, a taktéž USA jen nerady přihlížely jeho hře na obě strany, zejména když druhá z nich představovala nepřítele z východního bloku. V neméně míře i Sihanuk sám věřil ve vítězství komunismu (respektive věřil v něj více, než ve vítězství Američanů v jihovýchodní Asii). V roce 1963 vyústily spory v zastavení přílivu americké hospodářské pomoci, který měl přinést kýženou neutralitu a nezávislost (ve skutečnosti ale přinesl značné hospodářské problémy). V následku toho došlo v roce 1965 až k přerušení diplomatických styků mezi Kambodžou a USA.²⁵ Země však potřebovala mít podporu některého z ekonomicky silnějších partnerů a Sihanuk se nepřekvapivě obrátil „doleva“, prohloubil vztahy s Čínou i Severním Vietnamem a rozhodl se provést znárodnění kambodžského průmyslu a obchodu.

Když kolem roku 1965 potřebovali vietnamští komunisté najít nové zásobovací cesty a útočiště, Kambodža byla díky své poloze a Sihanukově politice logickou volbou. Američané akcelerovali své bombardování Vietnamu (byť za cenu obětí mezi jihovietnamskými civilisty) a spolu s námořními blokádami de facto vehnali komunisty k zakládání prozatímních útočišť na kambodžské straně vietnamsko-kambodžských hranic a k extensivnějšímu využívání Ho Či Minovy stezky. Dalším významným zdrojem zásob se stal komunistům přístav Sihanoukville, kterým za souhlasu Sihanuka²⁶ putovala přes Kambodžu čínská pomoc pro Severní Vietnam. Do pohraničních oblastí (maximálně 30 km od hranic) měly za hlavní úkol proniknout speciálně

---

²⁴ Tully John, *A short history of Cambodia: From Empire to Survival* (Allen&Unwin: Crows Nest, 2005)

²⁵ Martin Alexandrine Marie, *Cambodia: A Shattered Society* (Los Angeles: University of California Press, 1994)

²⁶ Pro kterého z toho plynuly nemalé výhody. Korupce byla ostatně již v té době v zemi značným problémem.

vycvičené jednotky Daniel Boone.²⁷ Náplní jejich mise bylo zajmout velící komunistické představitele, hledat protivníkovy stezky, základny, nemocnice, útočiště a mimo jiné mapovat oblast z hlediska možného umístění centrály COSVN²⁸. Za jednu z nejzásadnějších oblastí byla považována tzv. Base Area 353, která se stala smutným svědkem několika mylných amerických zahraničněpolitických rozhodnutí.

2.3.1 Pozadí Rudých Khmerů a Pola Pota

Pol Pot (narozený jako Saloth Sar v roce 1925) byl díky ekonomicky silnému zázemí a získání stipendia schopen odjet na studia do Francie. Tam propadl na počátku 50. let oddanosti typicky intelektuální francouzské podobě marxismu-leninismu, aby se vrátil zpátky do Kambodže, připojil se k místním Rudým Khmerům a začal paradoxně bojovat proti lidem ze stejné sociální skupiny, ve které se sám narodil.

Jak ve své do detailů propracované inspirativní knize *Pol Pot: Dějiny zlého snu* Philip Short vykresluje, na Pola Pota působilo v mládí a dospívání hned několik různých vlivů, které formovaly jeho osobnost a přispěly svým dílem až k jeho extrémismu. Byl mezi tím rok strávený v buddhistické škole, kde se naučil přísné disciplíně a potlačení individuality, neméně pak studium svých vzorů ve Francii a následné připojení ke komunistickým složkám ve své vlasti. Roky, které po návratu strávil v přírodě, ho jen utvrdily, že nejefektivnější podoby může komunismus dosáhnout pouze, vzejde-li z nejchudších rolnických vrstev.²⁹

Indočínský komunismus sahá až do 30. let 20. století, kdy Ho Či Min založil Indočínskou komunistickou stranu, která se však výhradně skládala z Vietnamců a onen malý počet Kambodžanů a Laosanů měl jen minimální vliv na vedení. Komunistické hnutí se dále rozvíjelo při společném boji proti francouzské nadvládě v Indočíně. Nárůst počtu kambodžských komunistů byl velmi pozvolný. Jak se zvyšovala přítomnost amerických vlivů v Kambodži, tak sílil jejich protiamerický radikalismus a rostla touha

---

²⁷ Shawcross William, *Sideshow: Kissinger, Nixon and the Destruction of Cambodia* (Simon&Schuster: New York, 1979)

²⁸ Central Office for South Vietnam, Headquarters - centrála velitelství pro Jižní Vietnam

²⁹ Short Philip, *Pol Pot: Dějiny zlého snu* (Brno: BB/art, 2005)

po dokonale agrární společnosti nezávislé na okolních státech a již vůbec na americkém imperialismu.

Významným rokem pro komunisty se stal rok 1965, kdy Sihanuk přerušil diplomatické vztahy s USA a do jisté míry povolil (chcete-li, nebránil) vietnamským komunistům zakládat svá útočiště v Kambodži. Partyzánští Rudí Khmerové operující ze severovýchodních kambodžských džunglí začali nabírat na počtu i významnosti od pádu režimu nastoleného Sihanukem. Dle odhadů bylo v roce nástupu Nixona do úřadu prezidenta v Kambodži zhruba na čtyři tisíce příslušníků Rudých Khmerů.³⁰ Ti byli schopní menších výpadů s omezenými úspěchy. Sihanuk se, stále jako panovník země, svým bojem staral o neutralitu a ochranu obyvatel. V USA byl prezidentem již několik let muž, který odmítal přijmout určitá rizika stejně jako ignorovat možné dopady masivnějšího rozšíření války do okolních zemí.

3. Od nástupu Nixona po pád Sihanuka

V lednu 1969, kdy se Nixon nastěhoval do Bílého domu, již měla válka ve Vietnamu značně negativní konotace jak na americké půdě, tak v širokém zahraničí. Po překvapivém odstupu Johnsona z demokratické kandidátky se Nixon ve své kampani o to věhlasněji věnoval problematice vietnamské války a sliboval mimo jiné „čestný mír a konec válce“ či „co nejrychlejší stažení amerických vojáků“. Zároveň oslovoval i stále většinou část silně protikomunistických Američanů příslibem, že Jižní Vietnam nebude opuštěn, aby vzápětí připadl do rukou severovietnamských komunistů.

Proč však Nixon již měsíc po nástupu do prezidentského úřadu začal plánovat utajované bombardování oficiálně neutrální Kambodže? Šlo o jeho „plnění“ o několik desítek let dříve stanovených základních principů americké zahraniční politiky ruku v ruce se svým a Kissingerovým plánem na rychlé ukončení války. Především je potřeba připomenout, proč se USA vůbec v tomto konfliktu se stoupající tendencí tolik angažovaly. USA považovaly samy sebe za jakéhosi garanta demokracie a zároveň vojenské záštity rozpínání komunismu. Podporovaly vojensky, finančně i humanitárně Jižní Vietnam a zásadní pomoc poskytovaly i Kambodži navzdory problematičným

---

³⁰ Shawcross: Sideshow

vztahům se Sihanukem popsaným v předešlé části práce. Nicméně dopady okamžitého odsunutí amerických vojáků a z toho logicky vycházející padnutí režimu Nguyen Van Thieua, by poškodily právě americkou zahraniční politiku. Odsunutí vojáků by se rovnalo porážce, případně chcete-li vítězství komunismu. USA by se tak staly nedůvěryhodným spojencem a zároveň pro svět nedůvěryhodným garantem demokracie, v dalekosáhlejším psychologickém měřítku v podstatě i slabším protivníkem SSSR a Číny.

3.1 Operace Menu

3.1.1 Počátky operace

Americký generál Creighton Abrams, který velel vietnamské válce v letech 1968 - 1972, nabyt v únoru 1969 přesvědčení, že se v již dříve zmíněné kambodžské části známé jako Base Area 353 nachází centrum severovietnamského politického a vojenského velení pro vietnamskou válku (známé jako COSVN HQ).³¹ Jeho zpráva ještě více podnítila již otevřenou diskuzi v Bílém domě. Nixon od svého nástupu do úřadu centralizoval značnou míru zásadních rozhodnutí do Bílého domu, kde je projednával jen s nejužším kruhem spolupracovníků.³² Zpočátku se držel politiky dobrých vztahů se Sihanukem, ale výměnou chtěl důkaz, že se postaví proti komunistickým útočištím na hranicích s Vietnamem, či případně USA nechá, aby se o to postaraly. Souhra této politiky spolu se žádostí o povolení bombardování od generála Abramse vyústila 18. března 1969 v tajný rozkaz prezidenta Nixona³³ povolující bombardování této pohraniční části Kambodže bombardéry B-52, které v následujícím

---

³¹ Shawcross: Sideshow

³² Gaddis Lewis John, *Strategies of Containment: A Critical Appraisal of American National Security Policy during the Cold War* (New York: Oxford university press, 2005)

³³ Americká ústava prezidentovi dává značně široké pravomoci ohledně zahraniční politiky. Kongres se nejprve v průběhu studené války choval značně zdrženlivě a příliš do politických rozhodnutí amerických prezidentů nezasahoval. Právě tajné bombardování Kambodži je typickým příkladem, kdy prezident držel Kongres v naprosté nevědomosti.

zhruba roce a dvou měsících provedly celkem 3 630 náletů v jednotlivých operacích s názvy Breakfast, Lunch, Snack, Dinner, Dessert a Supper.³⁴

Tento Nixonův krok měl dva dalekosáhlé důsledky. Za prvé v domácí politické rovině, kdy počátky operace Menu proběhly za naprostého utajení před veřejností i politickými institucemi (Kongresem), za druhé v rovině kambodžské. Až 9. května 1969 žurnalista William Beecher napsal pro Times článek, v němž poprvé přinesl americkému obyvatelstvu zprávu o tajném bombardování Kambodže z důvodu snahy o likvidaci útočišť Vietkongu a Severovietnamci i faktickému neprotestování ze strany Sihanuka.³⁵ Potrvá však ještě několik let, než se americká veřejnost vzbouří a bombardování Kambodže se stane důvodem pro masivní demonstrace. Ruku v ruce s bombardováním se Nixon s Kissingerem rozhodli pro otevření jednání s Pekingem a Moskvou, neboť věřili, že zlepšení vztahů s těmito zeměmi jižlepší manévrovací prostor pro vystupňování tlaku na Hanoj.³⁶ Pro podstatu mojí práce je mnohem podstatnější, jak toto Nixonovo tajné rozhodnutí ovlivnilo život v Kambodži. Z důvodu bombardování pohraničních oblastí bylo jasné, že se komunistické oddíly musí dát do pohybu. „Aby se vyhnuli útokům, přesunovali Severovietnamci a členové Vietkongu svá útočiště a zásobovací tábory hlouběji do země a oblast, kterou bombardéry B-52 ostřelovaly, se jak čas běžel, prohlubovala. Válka se rozšířila.“³⁷

3.1.2 Madman Theory a vietnamizace

Hned v prvním roce svého úřadu Nixon vyslovil a formuloval hned několik styčných bodů své zahraniční politiky, které v určité míře více či méně souvisí s Kambodžou. Svému náčelníku štábu v Bílém domě Harrymu Haldemanovi se svěřil s teorií ohledně provokace komunistického bloku svojí iracionalitou, výbušností a nepředvídatelností. „Říkám tomu Madman Theory, Bobe. Chci, aby Severovietnamci uvěřili, že jsem se dostal do bodu, kdy udělám všechno pro zastavení války. Pak nám před nimi jen proklouzne, že „proboha, víš jak je Nixon posedlý komunismem.

---

³⁴ Shawcross: *Sideshow*

³⁵ Shawcross: *Sideshow*

³⁶ Frey, *Dějiny vietnamské války*

³⁷ Shawcross, *Sideshow*, str. 35

Nemůžeme ho zadržet, když je našťvaný – a on má ruku na tlačítku k nukleární bombě“ a Ho Či Min sám bude v Paříži do dvou dnů prosit o mír.“³⁸ Při nástupu do svého úřadu Nixon sliboval, že dostane americké hochy domů. Své plány na cestu k míru však netajil jen před americkou veřejností, ale i celým Kongresem. Později, když byla v roce 1973 odhalena pravda, si spolu s Kissingerem stáli za svým rozhodnutím, že jakékoli odtajnění operací v Kambodži by zmařilo záměry na rychlé ukončení války (a to navzdory faktu, že jejich výchozí informace o intenzitě využívání kambodžského území vietnamskými komunisty se ukázaly značně diskutabilní).³⁹ Henrymu Kissingerovi, který v prvních letech Nixonova úřadu fungoval jako národní bezpečnostní poradce, byly díky důvěře prezidenta svěřovány významné úkoly a řešení zásadních problémů. Jejich plán na likvidaci komunistických útočišť v Kambodži nezabránil pokračování války ve Vietnamu, zato se v oněch 14 měsících, kdy operace probíhala, významně rozšířila oblast probíhajících bojů. Sihanuk po téměř dvou desetiletích ztratil moc nad ochranou své země před vietnamskou válkou a Madman Theory (byť ne v podobně jaderné války) vstoupila do hry.

V září zaslal Kissinger Nixonovi vysoce utajované memorandum týkající se současného vývoje ve Vietnamu, které mělo vyjádřit jeho hluboké znepokojení se současným stavem věcí. Podstatu problému viděl v nutnosti současného fungování věcí na třech různých frontách: na domácí frontě, ve Vietnamu a v americké diplomacii.⁴⁰ Vzrůstající nepokoje v USA nabývaly na intenzitě zejména mezi studenty a Kissinger se obával efektu plynoucímu z vietnamizace, kdy čím více amerických vojáků bude z války staženo, tím více bude požadováno. Spolu s Nixonem měli obavy z možných následků náhlého odchodu amerických vojáků z Indočíny. Byli si vědomi, že porážka by mohla v dalekosáhlejším hledisku přinést kolizi v Asii i po celém světě.⁴¹ Zároveň se výrazněji ukázalo, jak moc režim jihovietnamského prezidenta Nguyen Van Thieu postrádá potřebnou politickou i vojenskou sílu a Kissinger vyjádřil nedůvěru, že vietnamizace sníží působení na rychlé ukončení války. Rovněž nevěřil, že se současnými plány a stavem věcí je zde naděje na ukončení války v horizontu dvou let.⁴² Dle Nixonovy doktríny, kterou prezident s jasnou možností využití ve válce ve

---

³⁸ Kissinger: *Ending the War*

³⁹ Clymer, *Troubled relations*

⁴⁰ Nixonovy archivy, *Memorandum for the President from Henry A. Kissinger: Our Present Course on Vietnam*, z 10. 9. 1969, http://nixon.archives.gov/virtuallibrary/releases/dec08/091069_Kissinger.pdf (staženo 23. 12. 2014)

⁴¹ Nixon Richard: *The Real War* (New York: Warner Books, 1980)

⁴² Nixonovy archivy, *Our Present Course in Vietnam*

Vietnamu prezentoval v červenci 1969, by američtí spojenci měli své místní války vést sami s minimální angažovaností amerických vojáků.⁴³ Jak se ukázalo, ani vietnamský ani kambodžský režim toho nebyly schopné. Čas se ukázal být silným spojencem komunistů. Hanoj si byla vědoma amerických problémů na domácí frontě a vzhledem k historii svého boje byla i ochotná vést revolucionářskou zdlouhavou válku, neboť správně odhadla, že vyčkávání více uškodí USA nežli jim.

3.2   *Poslední měsíce vlády Sihanuka*

Sihanuk měl v posledním roce své vlády již jen pramálo šancí, jak ovlivnit dění na hranicích s Vietnamem. Je pravděpodobné, že nebyl nikdy dotázán, zda s operací Menu souhlasí a jeho absence razantních protestů byla brána jako souhlas. Byla to ovšem zejména vnitřní politická situace, která vytvořila podmínky pro jeho svrnutí.

Rudí Khmerové vyhlásili v 2. polovině 60. let Sihanukovi partyzánskou válku.⁴⁴ Nešlo však o čistě komunistickou opozici, ale o odboj jako takový. Sihanuk se stal autokratickým panovníkem, který odmítal kritiku, dialog i konstruktivní opozici. Ta byla perzekvovaná a systematicky likvidovaná, což jen posilovalo sociální nepokoje a tak ozbrojené protesty byly jen logickým vyústěním nespokojeného obyvatelstva. Philip Short výstižně vykresluje specifika Kambodžanů a umožňuje pochopit, jak tato komunistická revoluce, která zpočátku vypadala jako každá jiná, mohla nakonec nabýt takových rozměrů. Velký podíl vidí na budhistické tradici spojené s khmerskou kulturou, která je po staletí nutila bojovat za svou historii a její přežití ostře vymezila „demarkační linii“ i ve vlastní společnosti hraničící s určitou mírou extrémismu. Na tomto podhoubí se Rudí Khmerové formovali pomalu, zato v nejvyšší míře utajení, oddanosti a disciplinovanosti.⁴⁵

Rostoucí počet členů vietnamských komunistů uchylujících se do Kambodže spolu s jejich bombardováním americkými B-52 představoval pro Sihanuka stále se zvětšující obavy o pohlčení celé země do Vietnamské války. Moskva, Peking, Hanoj, Washington, Saigon - všechny tyto vlády se vměšovaly do záležitostí na kambodžské půdě a to ruku v ruce s vnitřními problémy země a Sihanukovým autoritářským

---

⁴³ Kimball: *Nixon's Vietnam War*

⁴⁴ Short: *Pol Pot*

egoismem vyvrcholilo převratem, který se odehrál paradoxně v březnu 1970, na den přesně od počátku operace Menu.

3.2.1 Coup d'état

Vojenský převrat byl proveden Lon Nolem, který byl v Sihanukově vládě ministrem obrany a zároveň i premiérem známým svými proamerickými názory. Dále Sirikem Matakem, Sihanukovým bratrancem a rovněž zastával pozici ministra obrany a zahraničí. Matak bývá označován za hlavního architekta vojenského převratu. Již značně paranoidní Sihanuk, který se na počátku března 1970 nacházel ve Francii, utajeně vyzval Lon Nola k organizaci „spontánních demonstrací pro Vietnamcům“, neboť chtěl mít argumentační výhodu pro svou návštěvu Moskvy a Peking, kde chtěl apelovat na snížení počtu severovietnamských komunistů na kambodžském území.⁴⁶ Přítomnost členů Vietkongu na kambodžském území vzbuzovala v Sihanukovi obavy z rozšíření se vietnamské války i na území jeho země. Hanojské vedení na jeho žádosti o stažení vietnamských komunistů z Kambodže nereagovalo. Kambodžský princ cítil potřebu jednat a svou misi k pekingským a moskevským spojencům se rozhodl podpořit právě vyvoláním falešných protivietnamských demonstrací. Ty se rozrostly do rozměrů, které nečekal a právě v tomto období bylo namístě vrátit se do země a situaci urovnat. Ve skutečnosti ale Sihanuk dne 13. března 1970 zpečetil svůj osud, když se rozhodl pokračovat v návštěvě Moskvy a Peking.⁴⁷ Oficiálně však vystoupil proti násilným demonstracím a vzbudil tím Matakovy i Lon Nology obavy, aby se nestali obětními beránky Sihanukovo tajného plánu. Vojenský převrat, který byl v jejich hlavách již po delší dobu, právě získal podnět ke svému zhmotnění.

Oba proamericky orientovaní Kambodžané si byli jisti, že USA je ve finále podpoří. Kissinger jednou prohlásil: „Naší noční můrou byla prokomunistická Sihanukova vláda, která by poskytovala bezpečné útočiště a logistickou základnu pro Vietkong a Vietnamskou lidovou armádu.“⁴⁸ Míra faktického podílu USA na celém coup d'état je neprokázaná a lze se domnívat, že ačkoli o převratu věděli, nebyli jeho

---

⁴⁵ Short, *Pol Pot*

⁴⁶ Nožina, *Dějiny Kambodže*

⁴⁷ Kissinger, *Ending the Vietnam War*

hlavními iniciátory a šlo spíše o vnitřněpolitickou zradu a Sihanukovy jinak excelentní manipulátorské schopnosti byly zamlženy vlastním egoismem a namyšleností.

O to větší překvapení Sihanuk svým protivníkům připravil, když místo stažení se do politického azylu již několik dní po převratu vystoupil s rozhodnutím připojit se na stranu komunistických Rudých Khmerů a bojovat za znovuzískání země a zachování monarchie. Důvody pro jeho spojení s Rudými Khmery můžeme přisuzovat čínskému vlivu, respektive z čínského strachu ze sovětské potažmo sovětsko-americké nadvlády v Indočíně.⁴⁹ Na rozdíl od SSSR tak měla Čína hned dva dobré důvody pro udělení azylu Sihanukovi a podporu jeho spojení s Rudými Khmery. První z nich je zjevný, obavy ze sovětského vlivu v Severním Vietnamu, ať již z optiky možného vítězství ve válce či možného uzavření míru s USA.⁵⁰ Druhý, neméně podstatný důvod, představovala vidina pozitiv plynoucích ze spojení oblíbeného kambodžského prince s Polem Potem, jehož hlavním vzorem byl právě režim čínského komunistického vůdce Mao Ce-tunga. Po desetiletích boje za neutralitu a přelévání misky vah mezi západním a východním blokem se Sihanuk rozhodl, že spojení s khmerskými komunisty je jediná cesta, která může jeho zemi zachránit od nových nepřátel – USA a Nolova režimu. Dne 23. 3. 1970 oznámil založení hnutí FUNK (Jednotná národní fronta Kambodže) a vyzval k započatí partyzánské války proti novému režimu.⁵¹ Sihanukova podpora Rudých Khmerů jim přinesla hned dvojí užitek. Za prvé ze strany Číny a Severního Vietnamu (materiální, hospodářský, podpora ze strany Vietkongu a VLA) a za druhé významně zvýšila popularitu jejich hnutí v rámci Kambodži samotné.

---

⁴⁸ Dallek Robert: *Nixon and Kissinger*, str. 192

⁴⁹ SSSR mělo svůj satelit ve Vietnamu a kontrolovalo i Laos.

⁵⁰ Oficiálně by se jednalo o mír mezi dvěma válčícími vietnamskými státy, v kontextu studené války by však šlo o pozitivní krok v americko-sovětských vztazích.

⁵¹ Kimbal, *Nixon's Vietnam War*

4. Slibné začátky a neblahý konec – USA a Lon Nol

4.1 Od nástupu Lon Nola do pařížských jednání

Proti Lon Nolově vládě se vytvořily se dvě formy odboje - v exilu (reprezentovaný Sihanukem) a kambodžský odboj (reprezentovaný představiteli Rudých Khmerů v čele se Pol Potem). Oba typy odboje vystupovaly společně a oficiálně se vzájemně podporovaly, těžko však uvěřit v jejich shodné cíle. „Sihanukovi šlo v první řadě o pomstu a Rudí Khmerové se potřebovali zaštitit jeho jménem. „Manželství z rozumu“ tento stav nevystihuje přesně. Jednalo se o formální sňatek, odloučení od stolu i lože, kdy každý z manželů snil svůj vlastní sen v oddělené ložnici.“⁵² Na domácí scéně se vedle odboje rozpínaly jednotky Vietkongu, které byly minimálně zpočátku pro Američany mnohem větší výzvou.

4.1.1 Omezená invaze

V dubnu 1970 Nixon dospěl k závěru, že je potřeba v Kambodži razantněji zasáhnout. Mírové rozhovory byly na mrtvém bodě a díky vietnamizaci byly stahovány desetitisíce amerických vojáků, před čímž důrazně varoval generál Abrams.⁵³ Situace v Bílém domě však byla napjatá, Nixonovo přesvědčení o nutnosti útoku nesdíleli ani ministr obrany Melvin Laird ani ministr zahraničních věcí Rogers Williams.⁵⁴ Ve svém projevu z 30. dubna 1970 nakonec Nixon vyhlásil tzv. omezenou invazi⁵⁵, jež se hned z několika důvodů zcela minula účinkem.⁵⁶ V první řadě ji američtí a jihovietnamští vojáci provedli bez Lon Nolova souhlasu, takže o to více podlomili jeho již tak slabé

---

⁵² Short Philip: *Pol Pot*, str.240

⁵³ Frey, *Dějiny vietnamské války*

⁵⁴ Dallek Robert: *Nixon and Kissinger*

⁵⁵ Ve skutečnosti Nixon tvrdil, že se nejedná o invazi, ale o nutný prostředek k ukončení války ve Vietnamu. Nahrazoval slovo „invasion“ slovem „incursion“, které by se dalo přeložit jako vniknutí či vpád.

⁵⁶ President Nixon's Speech on Cambodia, April 30, 1970

postavení. Za druhé Nixonovo rozhodnutí ještě zhoršilo postoj americké veřejnosti⁵⁷ k vietnamskému konfliktu a dalo podnět k dalšímu omezení prezidentské moci ve vojenských záležitostech. V reakci na rozhodnutí o invazi americký Kongres schválil tzv. Cooper-Churchův dodatek, jenž zakazoval jakoukoli přítomnost vojáků v pozemních operacích na území Kambodži po 30. červnu 1970.⁵⁸ V neposlední řadě Nixonův následný příslib týkající se nepostupování do kambodžského území na více než 33,6 km (21 mil) měl efekt rozšíření se partyzánských jednotek Vietkongu po prakticky celém území.⁵⁹

Je třeba připomenout, že někdy v tomto období se již vnitřní situace v Kambodži zcela vymkla z rukou a přítomnost amerických bombardérů ji sice eskalovala, nikoli v zásadě tvořila. Lon Nolova zkorumpovaná nedisciplinovaná armáda bojovala proti Vietnamcům i Rudým Khmerům, ti bojovali proti ní a zároveň mocensky proti Vietkongu. Obyvatelstvo vietnamské národnosti bylo pronásledováno, vražděno, nelítostně vyhošťováno ze země, ženy znásilňovány. K vzestupu vlivu Rudých Khmerů nepřímo a neúmyslně pomáhaly všechny složky působící na kambodžském území. Rozhodnutí USA podporovat Lona Nolu v průběhu celých pěti let navzdory jeho slabé politické moci přinášelo vzrůstající nesouhlas obyvatel zejména ve venkovských oblastech, které trpěly nálety amerických bombardérů nesrovnatelně více nežli města. Následkem pozemních operací během invaze se bojiště rozšířilo do hustě obydlených venkovských oblastí kolem toku řeky Mekong. Od východu na západ země zabírali komunisté větší a větší části území a zároveň jejich část představovaná Rudými Khmery formulovala svou budoucí politiku absolutní nezávislosti na všech - severovietnamských komunistech, SSSR, Číně, USA, Lon Nolovi, Jižním Vietnamu a dokonce i na Sihanukově exilové vládě. Dne 9. října 1970 byla slavnostně zrušena kambodžská monarchie, v čemž Lon Nol viděl způsob oprostění od minulosti.⁶⁰ Rudí Khmerové došli ještě dále a rozhodli se oprostít od minulosti a od všech, kteří představovali hrozbu pro jejich nezávislou budoucnost.

---

⁵⁷ V USA se vzedmula vlna demonstrací. Po invazi byla zavřena třetina vysokých škol a studenti napříč celou zemí protestovali proti Nixonovým rozhodnutím.

⁵⁸ Kimball Jeffrey, *Nixon's Vietnam War* (Kansas: University Press of Kansas, 1998)

⁵⁹ Short Philip, *Pol Pot*

⁶⁰ Nožina, *Dějiny Kambodže*

4.1.2 Bombardování, vietnamizace, Nixonova doktrína

Po neúspěchu omezené invaze vyvstala otázka bombardování Kambodže i nasazení jihovietnamských vojáků. V tomto období již byla větší část země kontrolována komunisty, kteří zabrané oblasti označovali jako tzv. osvobozená území a krok po kroku se blížili k svržnutí vládního režimu.⁶¹ Hlavním bodem tématu v Bílém domě se postupně stalo hlavní město Phnompenh. Kissinger i Nixon byli rozhodnutí město bránit za použití materiální pomoci, letecké podpory amerických bombardérů i spojeneckých vojáků. Odpůrci této varianty podobně jako v minulosti a podobně jako v budoucnosti poukazovali na skutečnost, že město, které se nedokáže ubránit samo, je de facto v určitém horizontu stejně odsouzeno k porážce. Navzdory výrazným, zejména Lairdovým protestům, byla dne 16. října 1970 přijata oficiální strategie USA⁶², která spočívala v americké pomoci na vybudování kambodžské armády, pozemní i letecké podpory Jihovietnamců i Thajců a již těžce odmyslitelné přítomnosti amerických bombardérů. Strategie měla odvážný cíl uchránit alespoň polovinu země ze spárů komunistů.⁶³

Jak je evidentní z obrázku č.1 v příloze, v letech 1971 - 1972 již zabíralo osvobozené území větší část země a Lon Nolova vláda si udržovala kontrolu převážně jen v západní části země a v několika větších městech. To mělo jeden zásadní důsledek, který jasně ovlivnil i budoucí vývoj v zemi. Vyděšení Khmerové utíkali do „bezpečí“ větších měst, která byla přelidněná, bez dostatečných zásob jídla, léků atd. „Počet obyvatel Phnompenhu, který měl v době Lon Nolova převratu přibližně 650 000 obyvatel, na konci roku překročil jeden milion a do roku 1975 stoupl na 2,5 milionu.“⁶⁴ Nepřímo tak bombardování nahrávalo do karet Rudým Khmerům, kteří se stylizovali do role odbojářů proti vratkému Lon Nolově proamerickému režimu opřeném o pomoc USA a jejich spojenců. Je více než zřejmé, do jaké míry Nixonovi na Kambodži reálně záleželo a do jaké míry pro něho tato země byla jen prostředkem k získání času na odsun amerických jednotek a umožnění vítězství proti vietnamským komunistům. V konverzaci z 9. prosince 1970 mezi Nixonem a Kissingerem prezident zcela jasně

---

⁶¹ Kissinger, *Ending the Vietnam War*

⁶² Dle míry zapojení spojenců se jednalo o třetí (nejagresivnější) strategii, stejně tak v ohledu na velikost chráněné části Kambodže na komunistech vyhrála varianta číslo tři, ta která zaobírala největší část ze tří navržených. Jak strategie tři, tak varianta tři byly navrženy a podporovány Henry Kissingerem.

⁶³ Shawcross, *Sideshow*

⁶⁴ Short Philip: *Pol Pot*, str. 256

dává najevo: „Chci plán, kde každá zatracená věc, která může létat, půjde do Kambodže a bude se trefovat do každého otevřeného cíle.“⁶⁵

V lednu 1971 dostal Phnompenh první významnější ránu, když jednotky Vietkongu zničily phnompenhské letiště. Zde se mimo jiné projevila síla pozemní podpory komunistů. Odboj Rudých Khmerů ani Lon Nolova armáda nebyli zpočátku vojensky silní a spoléhali na své spojence. Zatímco elitní posily Vietkongu představovaly významnou pomoc pro kambodžské komunisty, pozemní podpora v podobě jihovietnamských spojenců byla nejenže pro Lon Nola nedostatečná, ale především vzájemná nevraživost mezi Vietnamci a Kambodžany byla nedílnou součástí jejich minulosti. Ve známost vešla reakce Lon Nola na informace o maximální americké angažovanosti na pomoc jeho režimu. Kambodžský vůdce prý odešel k oknu a šlo vidět, jak se jeho ramena otřásají při pláči. Nedlouho poté, na jaře 1971, Lon Nol utrpěl mrtvici a po dobu dalších čtyř let nebyl schopen vykonávat svůj úřad.⁶⁶ Přesto zůstal u moci a dál sloužil Američanům jako spojenec i oběť jejich snaze o vítězství ve vietnamské válce.

Počínaje rokem 1971 začalo být více zřejmé, že myšlenka Nixona, kterou vyslovil o dva roky dříve a vešla ve známost jako Nixonova doktrína, nepřináší v Kambodži kýžený úspěch. Spory na americké půdě o výši a nutnosti amerických dotací byly stejně prudké, jako byl nárůst obchodování a korupce s nimi spojené v Kambodži. Okruh kolem velkých měst stále ještě sloužících Lon Nolově režimu se zužoval navzdory mohutnému bombardování nepřátel a kambodžská armáda stála bezradně proti lépe vycvičenému a neohroženému odboji. Smyčka kolem hlavního města se začala utahovat a vodní a letecká doprava zásob, zdravotnického materiálu a vojenského příslušenství pomalu převažovala nad tradiční pozemskou dopravou, na kterou komunisté systematicky útočili.

Nixonova politika vietnamizace, která počítala s výcvikem jihovietnamské armády na úrovni, kdy bude možné stáhnout americké vojáky domů, se nezmiňovala o současném stažení i amerických leteckých sil. O užší míře propojenosti americké politiky a bombardování Kambodži, nežli o faktickém navázání bombardování na nutnost potřeb tamního režimu, vypovídají statická čísla. V roce 1970 bylo do Kambodže směřováno 8% všech bojových letů Air Force a tohle číslo se zvýšilo na

---

⁶⁵ The George Washington University, Mr. Kissinger/The President, přepis nahrávky z 9. 12. 1970, <http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB123/Box%2029,%20File%202,%20Kissinger%20%96%20President%20Dec%209,%201970%208,45%20pm%20%200.pdf> (staženo 15. 12. 2014)

14% v roce následujícím. Za první čtvrtinu roku 1972 americké bombardéry B-52 podnikly 14% svých misí do Kambodži a celkově tam bylo posláno 10,5% všech bojových letů.⁶⁷ Na konci března 1972 na Jižní Vietnam zaútočily převážně jednotky VLA⁶⁸ v jedné z největších komunistických ofenziv.⁶⁹ Američané nezůstali nečinní, ostatně v USA právě probíhaly přípravy na volbu nového prezidenta na období 1973 - 1977 a prohra vietnamské války by zcela jistě znesnadnila Nixonovy šance na znovuzískání úřadu. Téměř okamžitě tak stáhly značnou část leteckých sil z Kambodži a spustili nejintenzivnější bombardování Severního Vietnamu od počátku války. Za rok 1972 klesl počet amerických a vietnamských náletů z 61 000 z roku 1971 na pouhých 25 000.⁷⁰ To však měly USA čekat prezidentské volby, jednání o míru s Hanojem a následné uzavření Pařížských dohod.

4.1.3 Pozvolný vzestup Rudých Khmerů

Philip Short v knize o Polu Potovi charakterizuje hned čtyři různé druhy válek, které Rudí Khmerové vedli v době Lon Nolovy vlády. První, nejničivější a největší, s USA byla popsána v předešlé kapitole. Druhá probíhala s vládními složkami, které byly nezdůvodnětelně značně nezkoordinovány s jihovietnamskými a americkými. Třetí válku popisuje jako stupňující se stav napětí mezi khmerskými a vietnamskými komunisty. Poslední typ války představoval určitý mocenský boj mezi odbojovým GRUNC⁷¹ reprezentovaným Sihanukem v Pekingy a domácím odbojem FUNK⁷².

Zvyšující se zoufalství, chudoba a nespokojenost s proamerickou vládou neschopnou zabránit civilním obětem bombardování připravovalo ideální ornou půdu pro Rudé Khmery. Jak se zvyšoval jejich počet, rostla i jejich profilace. Sítila snaha definovat se od členů Vietkongu a severovietnamských komunistů, kteří měli postupně opouštět kambodžské území. V naprostém utajení začali zvyšovat nároky na členy

---

⁶⁶ Short Philip: *Pol Pot*

⁶⁷ Shawcross, *Sideshow*

⁶⁸ Bohatě podporované sovětskými zbraněmi, tanky a dalším vojenským vybavením.

⁶⁹ V této ofenzivě jihovietnamské armádě k vítězství pomohla právě americká letecká pomoc, stejně jako zvýšená pomoc vojenská i materiální. Bez ní by jen stěží přešli do pozvolného protiútoky, díky kterému v rámci několika měsíců (byť za obrovských ztrátách na životech) získali dobytá území zpět.

⁷⁰ Shawcross, *Sideshow*

⁷¹ Kambodžská královská vláda národní jednoty

⁷² Jednotná národní fronta Kambodže

odboje, byla vyžadována maximální poslušnost a pracovitost. V průběhu roku 1971 a 1972 se role Rudých Khmerů v Kambodži utužovala a sílila pozice Pola Pota.

Po tříměsíční cestě po osvobozených oblastech svolal v květnu 1972 Pol Pot průlomové zasedání ústředního výboru.⁷³ Na svých cestách došel Pol Pot k poznání, že revoluce v zemi postupuje příliš pomalu a rozhodl se pro radikalizaci a zrychlení. Socialismus se měl do budoucna začít projevovat zrušením soukromého podnikání a kolektivizací zemědělství, obyvatelstvo se mělo stylizovat do jednotné role rovnocenných rolníků s potlačením individuality a egoismu. Pol Potova armáda již v té době měla dostatečnou sílu v podobě zbraní i 35 000 tisíc mužů s podporou dalších 100 000 partyzánů, byla tedy více než připravena udělat další krok ke komunistickému převratu.⁷⁴ Na počátku roku 1972 se z Kambodži začali stahovat vietnamští komunisté, neboť byli potřeba na boje ve Vietnamu. Rudí Khmerové toho využili k zpřísnění podmínek pro pohyb Vietnamců na osvobozených územích. Zároveň došlo k prvnímu významnému průlomu v pařížských mírových jednáních a mír ve Vietnamu začal nabývat reálných scénářů.

4.2 Od pařížských mírových jednání k dobytí Phnompenhu

4.2.1 Pařížské dohody 1973 a jejich význam pro Kambodžu

Historie pařížských mírových jednání se datuje již od konce 60. let 20. století, kdy ještě za úřadu prezidenta Johnsona vyvinuly USA snahy k jednání o míru. Trvalo jedno celé období prezidentského úřadu Nixona, nežli jeho politika détente našla uplatnění ve Vietnamu. Podstatou politiky détente bylo diplomatickou cestou snižovat napětí mezi USA, SSSR a Čínou, velmocenskými představiteli studené války.⁷⁵ Zároveň si Nixon i Kissinger byli vědomi, že východní blok je tvořen dvěma nezávislými a různorodými národy, jejichž rivalita skrývá potenciál k získání výhod pro USA. Tato

---

⁷³ Short Philip: *Pol Pot*

⁷⁴ Shawcross, *Sideshow*

⁷⁵ Gaddis: *Strategies of containment*

politika vešla ve známost jako triangulární diplomacie.⁷⁶ Obě tyto politiky našly své uplatnění ve vietnamské válce. Úspěchem triangulární diplomacie americké zahraniční politiky byla izolace Severního Vietnamu. Čína jej nepodporovala, protože si nepřála sovětský satelit na svých hranicích a Sovětský svaz jej zas položil na oltář détente. Tím byla otevřena - jak z diplomatického, tak vojenského hlediska - cesta k čestnému americkému odchodu z Vietnamu. V roce 1972 byli Američané schopni vystupňovat vojenský tlak na Hanoj, aniž by SSSR nějak reagovalo, což bylo za Johnsona nemyslitelné. Nixonova politika détente zlepšila i vztahy s Čínou. Málokdo si dnes uvědomuje, že tato politika se stala východiskem pro mírovou dohodu se Severním Vietnamem, který se poté, co ztratil podporu SSSR, rozhodl přistoupit na americké podmínky, které po několik roků arogantně odmítal. Není náhodou, že právě reálné jednání o uzavření míru na obou stranách započalo v roce 1972, kdy Nixon obhajoval svůj prezidentský úřad.⁷⁷ Zásadní jednání měla pro Kambodžu podstatné následky.

Mírová dohoda mezi zneprátelenými stranami vešla v platnost 27. ledna 1973⁷⁸ a znamenala okamžité přerušování bojů a odsun amerických vojáků během následujících dvou měsíců. V témže roce za její vyjednání a uzavření získali Henry Kissinger a Le Duc Tho (severovietnamský zástupce) Nobelovu cenu za mír⁷⁹. Pařížské dohody de facto znamenaly vítězství komunistů⁸⁰ a ukončení dlouhého utrpení USA. Křehkost dosaženého míru značí i odpověď Henryho Kissingera na otázku týkající se odhadu, jak dlouho nestabilní jihovietnamský režim může přežít: „Myslím, že když se jim poštěstí, vydrží tak rok a půl.“⁸¹

Kambodži i Laosu byla v konečném znění pařížských dohod věnována pouze jedna kapitola zahrnující čtyři velice vágní a vědomě detailněji nespecifikované body. U Kambodži kapitola 20 odkazovala na výsledky Ženevské konference z roku 1954 týkající se jejich národních práv, jako jsou například „nezávislost, státní suverenity, jednotnost a teritoriální integrita“. Všechny státy⁸² se zavázaly se do těchto záležitostí nevměšovat stejně jako ukončit veškeré vojenské aktivity a ponechat rozhodnutí o

---

⁷⁶ U.S.History: *Triangular diplomacy: U.S., USSR, and China*, <http://www.ushistory.org/us/56g.asp> (staženo 21.12.2014)

⁷⁷ Dallek Robert, *Nixon and Kissinger*

⁷⁸ *Agreement on Ending the War and Restoring Peace in Vietnam*, dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/en-656ccc0d-31ef-42a6-a3e9-ce5ee7d4fc80>, (staženo 4. 12. 2014)

⁷⁹ Le Duc Tho ocenění odmítl převzít, dokud ve Vietnamu mír fakticky nezačne platit.

⁸⁰ Severní Vietnam mohl mimo jiné výsady ponechat své vojáků na jihovietnamském území.

⁸¹ Shawcross, *Sideshow*

⁸² Pařížské dohody byly podepsány USA, Čínou, Francií, SSSR, VB a oběma vietnamskými státy

osudu země jejím obyvatelům.⁸³ Proti sobě bojující síly v Kambodži však mír nezajímal. Pro Lon Nola by zcela jistě znamenal pád jeho režimu, Rudí Khmerové byli na cestě za prosazením své socialistické revoluce. Kambodžské příměří nepředstavovalo kýžený stav ani pro USA (byť navenek bylo prezentováno odlišně). Uvědomme si, že hypotetický mír by nutně znamenal spojení obou nesmiřitelných táborů a již tak vratký jihovietnamský režim by ztratil jediného spojence v sousedících státech.

4.2.2 Aféra Watergate, americké vystřízlivění a nový prezident

Dne 7. února 1973 bylo oznámeno rozhodnutí o pokračování kambodžského odboje proti vládě. O dva dny později začaly USA Kambodžu opětovně bombardovat. „V následujících šesti měsících americké bombardéry B-52 svrhly na khmerské vesnice 27 000 tun výbušnin, což představovalo téměř polovinu všech náloží svržených za pět let války. ... Z bombardování se stal symbol bojeschopnosti USA.“⁸⁴ Záchranu pro nevinné obyvatelstvo představoval útek do přeplněných velkých měst, která byla ještě kontrolována vládními vojsky a ušetřena americkým náletům. Kambodžané postupně ztráceli trpělivost s Lon Nolovou vládou, jejich země byla bombardovaná vládními spojenci, uprchlíci v městech trpěli nedostatkem ve všech ohledech (zdravotnické zásoby i jídlo bylo do odtržených měst stále obtížnější dopravovat). Američané tlačili na Lon Nola, aby sestavil reprezentativnější vládu, ale ten spolu se svým bratrem Lon Nonem neměl reálnou snahu na omezení svého diktátorství. Jedinou alternativou k proamerické vládě byli prokomunističtí Rudí Khmerové⁸⁵. Ti vycítili příležitost a rozhodli se začít stupňovat útoky na velká města, kde v popředí jejich zájmu a bod pomyslného vítězství představoval Phnompenh.

Politická situace v USA stála v mnohých aspektech před znovu se opakující situací. Nesouladem mezi Bílým domem a Kongresem. Dne 10. května 1973 podnikla Sněmovna reprezentantů bezprecedentní krok, když zablokovala prostředky sloužící k bombardování Kambodži, na kterém tolik trval Nixon. Americká Ústava v článku I, oddílu 9 říká, že peníze jsou vydávány ze státní pokladny pouze na základě povolení,

---

⁸³ *Agreement on Ending the War and Restoring Peace in Vietnam*

⁸⁴ Short Philip, *Pol Pot*, str. 287

kteř je stanoveno zákonem.⁸⁶ Tento bod slouží jako prostředek k vyjádření nesouhlasu s přijatou politikou. V návaznosti na toto rozhodnutí Kongres odsouhlasil zákon zakazující bombardování Kambodži po 15. srpnu 1973.⁸⁷ Jak Nixon, tak Kissinger v tomto kroku viděli zničení možnosti dosažení kambodžského příměří. Zde považují nutné podotknout, že oba věřili, že Rudí Khmerové a hanojské vedení jsou propojeni ve větší míře, než tomu bylo ve skutečnosti a Kissingerovy diplomatické snahy o prosazení míru v Kambodži prostřednictvím jednání, které s Le Duc Thoem vedl po uzavření pařížských dohod⁸⁸, vešly do ztracena.

Americká politická scéna žila od roku 1972 mimo problémy v Kambodži ještě větším skandálem. Díky aféře Watergate, která je neodmyslitelně spjata s prezidentem Nixonem, zatím jedinkrát v historii americký prezident rezignoval na svůj úřad. Byť se celá aféra rozhořela až při vniknutí republikány najatých profesionálů do centrály demokratů, je nutné si uvědomit, že na pozadí jednoho z největších amerických skandálů stojí bezprecedentní praktiky v odposlouchávání. K nim pochopitelně patří i vysoká míra utajování operací, které probíhaly v Kambodži, ne nadarmo je odborníky počátek těchto praktik datován hluboko do období prvních rozhodnutí týkajících se operace Menu. Staré události vyplouvaly na povrch a Kongres se neúspěšně snažil rozkrýt spletitou síť lží a nepřesných informací, kterými byly obklopeny rozhodnutí nejvyššího muže země.⁸⁹

V létě 1973, kdy poslední bombardéry opouštěly Kambodžu, byli již pro Rudé Khmery nepřáteli jak Severovietnamci, tak Američané.⁹⁰ Pol Pot sám pronesl, že příměří v roce 1973 by znamenalo výhru amerického imperialismu a z Kambodžanů by se stali otroci Vietnamců bez jakékoli národní identity.⁹¹ Od ukončení amerického bombardování Kambodže lze bez nadsázky říct, že nastalo období čekání na dobytí Phnompenhu. Američané materiálně podporovali Lon Nolův režim, ale reálně již

---

⁸⁵ Byť je nutné podotknout, že kambodžskými obyvateli byli Rudí Khmerové zpočátku vnímání více jako forma odboje nežli politický směr.

⁸⁶ *The Constitution of the United States*, <https://www.usconstitution.net/const.pdf> (staženo 12. 12. 2014)

⁸⁷ Shawcross, *Sideshow*

⁸⁸ Kissinger, *Ending the Vietnam War*

⁸⁹ Ostatně národní trauma v podobě Vietnamu a následná aféra Watergate ukázaly, že koncentrace politické moci amerického prezidenta je nadměrně velká. Do budoucna se Kongres začal významněji zapojovat do zahraničně-politických a vojenských záležitostí.

⁹⁰ Samozřejmě v odlišném měřítku. Severovietnamci představovali konkurenci, neboť zde byly důvodné obavy, že by se snažili získat zemi pod svou komunistickou nadvládou. Na druhou stranu od nich plynula vojenská pomoc, která byla ve finále jedním z rozhodujících atributů porážky Lon Nolovy armády.

⁹¹ Shawcross, *Sideshow*

ztráceli víru na jeho vítězství. Vietnamští komunisté se rovněž pomalu vzdávali snu, že po sjednocení Vietnamu přijdou na řadu jejich indočínské sourozenci Laos a Kambodža. Původní idea Kissingera přimět hanojské vedení k přinucení Rudých Khmerů k mírovým jednáním také pozbyla reálnosti. Jediný způsob pro alespoň jednu z protikladných stran tak bylo pokusit se kambodžské komunisty udržet jako spojence. Následující téměř dva roky se nesly v duchu bojů, ve kterých Rudí Khmerové zabírali větší a větší část území. Jejich strategie ohledně hlavního města byla jednoduchá – obklíčit jej a odříznout mu všechny pozemní i vodní cesty sloužící k zásobování. Lon Nolova armáda byla zcela odkázaná na vojenskou pomoc od USA a jen ta jí umožnila se po tak dlouhou dobu bránit.

Jak Pol Pot plánoval, v rámci marxistické revoluce začala být postupně nutná odlišná profilace Rudých Khmerů směrem k socialismu. V osvobozených oblastech již začala formace agrární společnosti, byl odstraněn soukromý sektor a další kapitalistické prvky. Sihanukův GRUNC získával stále větší podporu v mezinárodním měřítku. Do roku 1974 jej uznalo 63 zemí a Lon Nolův režim jen těsně neztratil křeslo i v OSN.⁹² Jedna z rýsujících se variant nabízela nahrazení Lon Nola Sihanukem, kdy by se Rudí Khmerové určitým způsobem dostali k moci, ale jejich praktiky by musely být umírněné okolnostmi.

V srpnu 1974 nastoupil do úřadu amerického prezidenta Gerald Ford, nástupce Nixona, jenž byl pod tíhou aféry Watergate donucen k rezignaci. Ford zdědil administrativu po prezidentovi, jehož jméno bude navždy neodmyslitelně spjato s největší aférou v americké politické historii. Od počátku tak nebyl v postavení, kdy by disponoval dostatečnými prostředky k ovlivnění situace v Kambodži a to zejména vezmeme-li navíc v úvahu, že v minulosti mnohokrát oklamáný Kongres cítil prostor pro emancipaci a Ford si nebyl zcela jistý v zahraniční politice. Ministra zahraničí mu dělal ostřílený Henry Kissinger, který však sám v minulosti sílu kambodžských komunistů několikrát podcenil. Prezident navíc nyní nedisponoval ani potřebnými prostředky ze státní kasy na přinucení Rudých Khmerů k mírovým jednáním vojenskou podporou vládního režimu. Je ovšem nutné zmínit, že oni o jednání ani nestáli. Později se Ford se na radu Kissingera pokusil oslovit Sihanuka. Reálná nabídka k jednání však přišla příliš pozdě, Sihanuk již měl na rozhodování o budoucnosti Kambodži pramalý

---

⁹² Short, *Pol Pot*

vliv. Kissinger později z neúspěchu vinil Sihanukovo váhavé a pomalé jednání a nepochopení Kongresu o nutnosti zvýšené vojenské pomoci.⁹³

4.2.3 Dobyť Phnompenhu, nástup komunismu v Indočíně

Poslední měsíce Lon Nolova režimu představovaly utrpení pro všechny téměř dva miliony obyvatel hlavního kambodžského města, jehož jediné spojení s okolním světem bylo leteckým mostem. Severní Vietnam na téměř 18 měsíců po uzavření Pařížských dohod omezil pomoc svým kambodžským spojencům. Na podzim roku 1974 nicméně svou politiku změnil a po Ho Či Minově stezce začaly opět proudit zbraně. Na začátku ledna 1975 Rudí Khmerové odřízli řeku Mekong jako zásobovací cestu pro Phnompenh.⁹⁴

Prostředky poskytované Kongresem na pomoc kambodžskému režimu se postupně zmenšovaly a nikdo si neuměl (ani nemohl umět) představit, co tisíce kilometrů vzdálenou zemi čeká. Nepřímá úměra panující mezi hanojskou podporou Rudých Khmerů a snižující se americkou pomocí Lon Nolovu režimu si v rámci měsíců vybrala svou daň. Není divu, že dobytí města 17. dubna 1975 většina obyvatel oslavovala a Rudé Khmery v ulicích radostně vítala. Pol Potova kambodžská marxistická revoluce (v maoistické podobě) došla k vítězství. Jen o dva týdny později komunisté slavili i ve Vietnamu, když padl Saigon a celá země se pouhé dva roky po uzavření Pařížských dohod sjednotila pod komunistickou nadvládou. Obdobný osud následoval i Laos, kde byla po triumfálním vítězství komunistů ve Vietnamu i Kambodži vyhlášena komunistická republika. Několik dní po této jasné porážce USA a potvrzení se jejich největších obav v podobě dominového efektu, pronesl prezident Ford ve svém projevu: „Amerika může opět nabýt pocitu hrdosti, který tu byl před Vietnamem. Toho se ale nedá dosáhnout válkou, která - co se Ameriky týče - už skončila.“ Mnoho svědků americké zrady však v Kambodži nezůstalo, Pol Pot nechal většinu představitelů Lon Nolovy vlády záhy zavraždit.

---

⁹³ Kissinger, *Ending the Vietnam War*

⁹⁴ Kissinger, *Ending the Vietnam War*

5. Vytyčení relevantních bodů v souvislosti s vlivem USA na Kambodžu v letech 1969 - 1975

Podstatou této práce bylo analýzou historických dat vykreslit vliv americké zahraniční politiky na Kambodžu a zodpovědět výzkumnou otázku: „Do jaké míry se zahraniční politika USA v letech 1969 - 1975 podílela na nástupu Rudých Khmerů v roce 1975?“ Nyní v krátkosti shrnu hlavní argumenty týkající se vlivu USA na situaci v Kambodži v letech 1969 - 1975:

- Územní rozšíření války - prvotní záminkou pro odstartování bombardování Kambodži byla snaha o nalezení tajného sídla vietnamských komunistů, které mělo být „mozkem“ všech prováděných operací. Tato centrála nebyla nikdy nalezena, nicméně bombardování východní části Kambodži na hranicích s Vietnamem přineslo jeden podstatný efekt. Bylo to rozšíření komunistů do bezpečnějších oblastí hlouběji do země, které v následujících letech začali Rudí Khmerové spolu s vietnamskými komunisty dobývat jako osvobozená území na Lon Nolově proamerickém režimu.
- Vyhnání vesnického obyvatelstva do měst – jak si můžeme všimnout z obrázku č.2 v příloze, bombardéry B-52 ostřelovaly prakticky celou oblast Kambodže, nejméně samozřejmě oblasti nejvzdálenější od Vietnamu, tedy severozápadní část země. Vyhýbaly se však oblastem kontrolovaným kambodžskou vládou. Pro rolnické obyvatelstvo, jejichž pole a vesnice byly zničeny či jejich strach o život z náletů podnítil jejich odchod, platily v podstatě dvě možnosti. Obě v konečném důsledku nahrály Rudým Khmerům a umožnily jim nastolit extrémně radikální režim. První možnost byla odejít ze svých domovů a stáhnout se hlouběji do lesů a džunglí, kde zakládali nové osady⁹⁵. Druhá byla utéct do relativního bezpečí velkých měst pod správou vlády, kde je ale čekala bída a hlad (vzpomeňme, jak dramaticky se zvýšil počet obyvatel Phnompenhu během bombardování). Lze polemizovat, že nástup jakéhokoli jiného režimu, který by přinesl změnu, by byl vítaný většinou kambodžských obyvatel. Nelze však vyvrátit skutečnost, že hlavní tvůrci americké zahraniční politiky Nixon a Kissinger museli vědět, že

---

⁹⁵ V květnu 1973 začala platit nová politika prosazování kolektivizace, kterou Khmerové zpočátku odmítali a desítky tisíc lidí utekli do vládních oblastí. Většina obyvatelstva však již byla tak chudá, že neměla co ztratit, a proto proti této změně režimu nic nenamítala.

alternativou byli v tomto případě komunisté, kteří v 1. polovině 70. let již nejednou prokázali svou bojovnost, lhostejnost ke ztrátám na životech, extrémismus a disciplinovanost.

- Ideologická radikalizace a efekt bombardování – autoři podnětných knih k tématu, Philip Short a William Shawcross, si ve svých názorech na příčinu radikalizmu Rudých Khmerů odporují. Philip Short vidí bombardování jako možnou příčinu vzniku atmosféry pro bujení extremismu obdobně, jako by působila pozemní válka. Zatímco William Shawcross spatřuje přímou souvislost mezi bombardováním a následným Pol Potovým režimem. Osobně se domnívám, že pravda je někde uprostřed. Bombardování nepřimělo Rudé Khmery k socialistické revoluci ani kolektivizaci a již vůbec ne k hrůzám let 1975 - 1979. Na druhou stranu bombardování napáchalo nenávratné škody na kambodžském obyvatelstvu a vneslo do země strach a zranitelnost, čehož Rudí Khmerové později využili.
- Snaha USA na udržení Lon Nola u moci – po téměř celé funkční období Richarda Nixona USA v Kambodži podporovaly režim, o kterém věděly, že je nestabilní, zkorumpovaný a vojensky slabý. Nicméně měl jednu zásadní výhodu oproti dalším alternativám, byl nekomunistický a proamerický. Lon Nol byl závislý na podpoře jihovietnamských vojáků, amerických bombardérů, finanční, vojenské i materiální pomoci. Od zákazu Kongresu ohledně bombardování Kambodži v roce 1973 a postupném snižování finančních prostředků vynakládaných na pomoc bylo jasné, že režim samotný nemá šanci přežít.
- Pařížská mírová jednání bez řešení pro Kambodžu – konec vietnamské války⁹⁶ v podobě uzavření Pařížských dohod z roku 1973 neznamenal pro Kambodžu dobré vyhlídky. USA již nemohly být vojensky aktivní ve Vietnamu ani Laosu. Svůj poslední záchvěv moci a důstojnosti se rozhodli reflektovat prostřednictvím bombardování Kambodže, kde chtěly uchovat prozápadní vládu, která by mohla být spojencem obdobně slabého jihovietnamského režimu.
- Nesoulad: Nixon, Kissinger, Ford a americký Kongres - o zahraniční politice prováděné v utajení v Kambodži věděli na začátku bombardování jen nejzasvěcenější. Nejbližší lidé kolem Nixona, piloti svrhávající bomby (jejich velitelé již informováni nebyli), ti kteří zajišťovali přesun informací nejvyššího

---

⁹⁶ Myšleno doslovně války na území Vietnamu.

utajení mezi Bílým domem a Vietnamem, nejvyšší velitelé ve Vietnamu (jako například generál Abrams). Na rozdíl od obav Melvina Lairda týkajících se minimalizace dopadů leteckých úderů na kambodžské obyvatelstvo, duo Nixon a Kissinger se více staralo o utajení skutečného rozsahu operací na kambodžském území před Kongresem. Právě vztah Nixona a Kongresu v určitém smyslu ovlivnil dění v Kambodži. Zde se sice pohybujeme na hypotetické rovině, ale Nixonova politika (byť v mnohých směrech protiústavní a utajovaná) měla svou vizi, která nikdy neměla možnost být zcela prosazena právě přes zákazy Kongresu. Avšak kdyby Kongres znal vždy všechny plány a fakta je možné a pravděpodobné, že by nedošlo k rozšíření války po celé Kambodži ani eskalaci bombardování do míry, jaká Kambodžu nenávratně vrátila do doby kamenné. Americký nástupce Nixona Gerald Ford se již potýkal s posílenou mocí Kongresu a nebyl schopný v té době již nevyhnutelnému konci zabránit.

Jak ukázaly argumenty výše zmíněné, byl vliv americké zahraniční politiky na Kambodžu v daném období značný. Výzkumná otázka byla zaměřena na vzestup a prosazení se komunistického hnutí Rudých Khmerů. Byť Kambodža samotná v těchto letech procházela významnými změnami ve své domácí politice, které jsem nemohla zcela opominout, snažila jsem se zaměřit především na rozhodnutí a kroky učiněné představiteli USA.

Při určení mé výzkumné otázky jsem se záměrně nevolila typ, který by měl jednoznačnou ano/ne odpověď. Stejně tak považuji za nemožné přesně vyčíslit či procentuálně definovat její odpověď. Na základě argumentů týkajících se vlivu USA na situaci v Kambodži je z mého hlediska nutné vyjádřit pozitivní souhlas s podílem USA na nástupu Rudých Khmerů. Pakliže bych tento podíl měla blíže určit, na základě všech argumentů ho shledávám minoritním. Ještě více minimální vliv pak spatřuji na praktikách, které za režimu Pola Pota po téměř čtyři roky v Kambodži panovaly. USA mu možná připravily podhoubí, které jeho zvěrstva pomohly nechat se rozvinout v celém jejich rozsahu. Kdyby však Rudí Khmerové fungovali jako odboj v rámci jiného politického přesvědčení, měli by obdobnou šanci se dostat k moci. Na druhou stranu, USA dobře věděly, kdo je ve válce jejich protivníkem. A opět v hypotetické rovině, i kdyby se USA do bojů v Kambodži vůbec nezapojily, stejně je spíše pravděpodobné, že by v ní komunismus zvítězil.

6. Závěr

Předchozí kapitola výčtem selektivně vybraných faktorů vývoje Kambodže fakticky odpověděla na stanovenou základní otázku této práce: zahraniční politika USA, konkrétně tedy rozšíření vietnamského konfliktu do Kambodži, sice minoritně, avšak rozpoznatelně ovlivnila okolnosti nástupu Rudých Khmerů. Výše uvedené argumenty pro toto tvrzení dle mého přesvědčení jinou odpověď neumožňují.

Za necelé čtyři roky vlády Rudých Khmerů zemřel odhadem jeden a půl milionu Kambodžanů, což byla celá čtvrtina až pětina obyvatel země. Číselně vyjádřeno v poměru počtu mrtvých vzhledem k populaci si tak Pol Pot zaslouží zvláštní místo i mezi největšími světovými masovými vrahy Hitlerem, Stalinem či Mao Ce-Tungem. Osobně ale neshledávám přímou souvislost mezi americkou politikou v Kambodži a genocidními praktikami, které jsou s tímto hnutím neodmyslitelně spjaté. Nikoli stejné, avšak v určitých charakteristických rysech obdobné podmínky měl například Vietnam, ale byť i tam byl v roce 1975 nastolen komunismus, nikdy neeskaloval do úrovně svého západního souseda.

Zajímavé je se na celou situaci v Indočíně podívat s nadhledem. A to jestli v kontextu vietnamské války mělo smysl jít do Kambodže. O Vietnamu, tedy zde potažmo vietnamských komunistech, mluvím proto, že oni byli tou hlavní příčinou, proč se válka do Kambodži v 60. letech pomalu rozšířila (minimálně do pohraničních oblastí). Na základě dostupných informací lze usuzovat, že USA by válku ve Vietnamu prohrály bez ohledu na vítězství či porážku v Kambodži. Ostatně americký plukovník působící ve Vietnamu i Kambodži Jonathan Frederic Ladd v roce 1973 prohlásil: „Nemůžu se zbavit smutného pocitu, že Kambodža je malá země, kterou jsme využili a za kterou teď musíme nést morální odpovědnost.“

Summary

The thesis „The Influence of US Foreign Policy on Cambodia between 1969 and 1975“ deals with decisions made by American president Richard Nixon with his closest aide Henry Kissinger and partly by Gerald Ford related to Cambodia in the context of the Vietnam War.

The first part briefly summarizes the most important features of American foreign policy in the Cold War, especially the doctrine of containment and the domino theory. The reason why Nixon started the secret Operation Menu were the North Vietnamese Communists who expanded into the boarder areas of Cambodia. In outlining the political situation in US before Nixon I compare different attitudes of Kennedy and Johnson. While Kennedy distanced himself of the advice of his aides who wanted to go to the war and supported more material and professional support, Johnson brought US fully into the war when the Gulf of Tolkin incident gave him the legal way to do so. Since gaining independence Sihanuk, Cambodian prince, was trying to save his country from being dragged into the Vietnam War. He managed to achieve neutrality by cooperating both with US and with Russia and China (although there were obvious obstacles to be friends with both sides).

Soon after taking up his presidency Nixon decided about secret bombing that definitively dragged Cambodia into the Vietnam War as well as caused the expansion of the North Vietnamese deeper into the country. In the first year Nixon also formulated several policies which had considerable influence on Cambodia – Nixon Doctrine, Vietnamization and Madman Theory. In 1970 there was a military coup made in Cambodia that put to lead pro-American Lon Nol’s regime which proved through years to be very weak and corrupt, but the idea of unpredictable Sihanouk or communist Khmer Rouge was not acceptable.

In April 1970 Nixon decided about invasion to Cambodia, which met with opposition from the American public, even greater weakening of Lon Nol’s regime and was terminated after two months with a ban from Congress. The following bombings spread throughout almost the entire territory, as well as the Viet Cong units, which together with the Khmer Rouge soon occupied the majority of the country. The more the Cambodian population was being driven from their homes destroyed by bombing the more supported was the revolt posed by the Khmer Rouge. Immediately after the Paris Peace Accords followed a six-month bombing, which was again prohibited by a ban

from Congress. Nixon, weakened by Watergate affair, later in 1974 resigned and was replaced by Gerald Ford. However, neither he nor Kissinger were able to get the Khmer Rouge or Sihanouk to peace talks. The last obstacle to the communist victory was the conquest of the capital Phnom Penh, which came in April 1975.

Among the main arguments regarding the obvious impact of US on Cambodia include territorial expansion of the Vietnam War, the expulsion of the rural population to the cities, ideological radicalization and the effects of the bombing, US efforts to maintain Lon Nol in power, the Paris Peace Accords without a solution for Cambodia and the discrepancy between the US Congress and President Nixon and Ford (and their closest advisor in foreign policy Kissinger) which had a significant influence on the level of US involvement. The research question, to which extent American foreign policy influenced the rise of the Khmer Rouge, can be answered according to my analysis that the influence was there, but minimal and even less regarding their practices during 1975 - 1979.

Použitá literatura

Knižní zdroje:

Anderson David L., *The Columbia Guide to the Vietnam War* (New York: Columbia University Press, 2002)

Brown Louise, *War and Aftermath in Vietnam* (London: Routledge, 1991)

Clymer Kenton, *Troubled relations. The United States and Cambodia since 1870* (De Kalb: Northern Illinois University Press, 2007)

Dallek Robert, *Nixon and Kissinger – Partners in Power* (New York: HarperCollins Publishers, 2007)

Frey Marc, *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu* (Praha: Paseka, 2003)

Gaddis John Lewis, *Studená válka* (Slovart: Praha, 2006)

Gaddis John Lewis, *Strategies of Containment: A Critical Appraisal of American National Security Policy during the Cold War* (New York: Oxford University Press, 2005)

Hitchens Christopher: *The Trial of Henry Kissinger* (Toronto: McClelland&Stewart, 2012)

Hroch Miroslav a kolektiv: *Úvod do studia dějepisu* (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985)

Isaacs Arnold R., *Without Honor: Defeat in Vietnam and Cambodia* (Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1983)

Kaiser David, *American Tragedy: Kennedy, Johnson, and the Origins of the Vietnam War* (Cambridge: The Belknap press of Harvard university press, 2000)

Kimball Jeffrey, *Nixon's Vietnam War* (Kansas: University Press of Kansas, 1998)

Kissinger Henry, *Umění diplomacie* (Praha: Prostor, 1999)

Kissinger Henry: *Ending the Vietnam War* (Simon&Schuster: New York, 2003)

Martin Marie Alexandrine, *Cambodia: A Shattered Society* (Los Angeles: University of California Press, 1994)

Morrison Wilbur H., *The Elephant and the Tiger: The Full Story of the Vietnam War* (New York: Hippocrene Books, 1990)

Nixon Richard: *The Real War* (New York: Warner Books, 1980)

Short Philip, *Pol Pot: Dějiny zlého snu* (Brno: BB/art, 2005)

Tully John, *A short history of Cambodia: From Empire to Survival* (Allen&Unwin: Crows Nest, 2005)

Internetové zdroje:

Agreement on Ending the War and Restoring Peace in Vietnam,

<http://www.cvce.eu/obj/en-656ccc0d-31ef-42a6-a3e9-ce5ee7d4fc80>, (staženo 4. 12. 2014)

Nixonovy archivy, *Memorandum for the President from Henry A. Kissinger: Our Present Course on Vietnam*, z 10. 9. 1969,

http://nixon.archives.gov/virtuallibrary/releases/dec08/091069_Kissinger.pdf (staženo 23. 12. 2014)

President Johnson's Address to the Nation, 31. 3. 1968,

<https://www.youtube.com/watch?v=FFyhAcp2DG4> (staženo 5. 12. 2014)

The American Presidency Project, *Address to the Nation on the Cambodian Sanctuary Operation*, Richard Nixon, 3. 6. 1970,
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=2530&st=cambodia&st1=#axzz1uy>
(staženo 1. 12. 2014)

The American Presidency Project, *Report on the Cambodian Operation*, Richard Nixon, 30. 6. 1970,
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=2564&st=cambodia&st1=#axzz1uy>
(staženo 1. 12. 2014)

The Constitution of the United States, <https://www.usconstitution.net/const.pdf> (staženo 12. 12. 2014)

The George Washington University, *Mr. Kissinger/The President*, přepis nahrávky z 9. 12. 1970,
<http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB123/Box%2029,%20File%20,%20Kissinger%20%96%20President%20Dec%209,%201970%208,45%20pm%20%200.pdf> (staženo 15. 12. 2014)

The University of Birmingham, *George F. Kennan's Strategy of Containment: An Assesment of Kennan's Coherence and Consistency*, Bacon M.J Leanne, 2006,
<http://etheses.bham.ac.uk/789/1/baconMPhil10.pdf> (staženo 12. 12. 2014)

U.S.History: *Triangular diplomacy: U.S., USSR, and China*,
<http://www.ushistory.org/us/56g.asp> (staženo 21. 12. 2014)

Seznam příloh

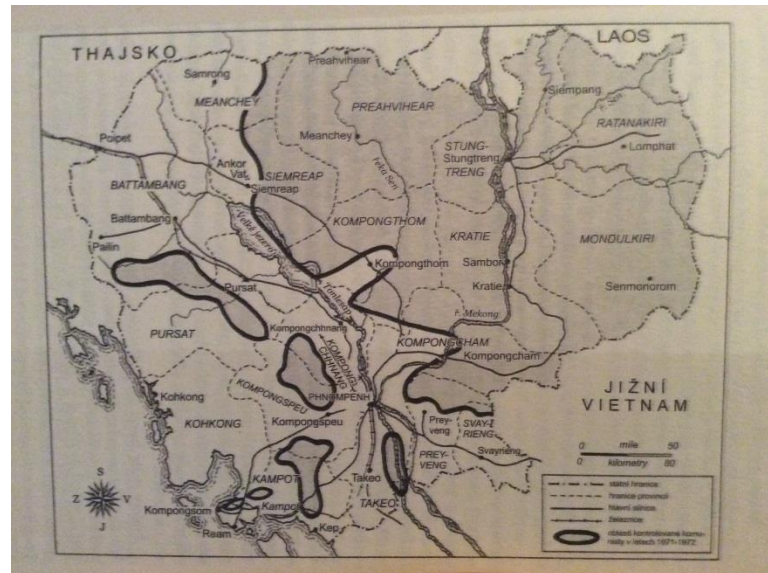
Příloha č. 1: Oblasti kontrolované komunisty v letech 1971 – 1972 (mapa)

Příloha č. 2: Americké bombardování Kambodže během vietnamské války (mapa)

Přílohy

Příloha č. 1: Oblasti kontrolované komunisty v letech 1971 – 1972 (mapa)

Příloha č. 2: Americké bombardování Kambodže během vietnamské války (mapa)

